Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

Серлало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ✶ ШИНАРА, 28 ФЕВРАЛЬ, 1989 ШУ. ★ № 25 (7683). ★ Мах 3 кеп.

Хьал тоалуш доагІа

Аренда — вахаро дІадехар, цхьан моттиге сеца лаьтта вай юрта боахам меттахьара боаккхаргбола низ. Цхьабакъда, кІезига моттигаш яц из балха форма юкъейоалаеча бюрократизм нийслуш а. Царех цхьа адрес — Гудермесски района «Кошкельдинский» совхоз.

Республике эггара хьалхарчарца цигарча шурий-товарни ферма хьайбаш леладераш аренда тІа баьлар. ХІанз, шеко йоацаш ала мегаргда, гІулакх бокъонца ца тохкаш, уйла ца еш, цар из даьд аьнна. ХІана? Продукци яккхарга дІадодар укхаза кІезиг-дукха лаьгІдаьдале а, керттердар — йоаккхаши паччахьалкхенга йохкаши йола хьайбай продукци тІакхетар — цхьаккха хувцам боацаш дисар укхаза. МалагІча наькъаца мегад тІаккха кошкельдинцашта продукци яккхарга дІадодар кІезигле? Духхьалара затраташ лаьгІъярах хьадаьнна «беркат» ла из.

Ферма коллективо лаьрхІадар массане юкъара дола цхьа «бохча» долаш болх бе? Вешта аьлча, ювца кІордаяь уравниловка бокъонца котъяьлар укхаза. ХІаьта аренда керттера принцип — хІаранена, цо къахьегама юкъехьоча даькъага хьежжа рузкъа кхачар. Из дош МТФ коллективо теркал ца деш дисар.

Цхьатарра алапи мишта лу тайп-тайпара балхаш деча наха? Дояркай керттера декхар — ма хулла дукхагІа шура яккхар, бежа Іу хьайбашта дулх тІакхетийтара йоакхо е езаш, ва, Іаьсий леладечун декхараш кхыъкхе да. ТІаккха мишта белгалбоаккхаргба зоотехника, ветеринарни лора, учетчика, кхыча юкъерча звенон специалистий, ферме къахьегача механизаторий болх?

Кхы цхьаькха хаттар? Дояркашта юкъе а хул болх дикагІа а говзагІа а бераш, опыт йоккхагІа яраш. Нийслу царна юкъе шийна хьалхашка латтар хьайба долга мара кхы хІама ца ховраш а. Цхьатарра алапи мишта тергда царна?

Кхы а цхьа доккха гІалат даьдар ферме: хІара дояркага ший къаьстта группа яцар. Ше тІакхаьч-кхаьча етт бетта йолалора доярка. Дицдаьдар укхаза хьайба шийна Іунал деш волча сагага дІаІамаш хилар.

Арендага баьлча, кошкельдинцаш «бицбелар» хІара дийнахьара учет лелае. Іул тоадара тІаберзабаь болх бе. Цар чакхдахацар контрольни деттамаш, теркам тІабахийтацар хьалуча шурийга хьежжа доахан кхабара. Цхьан дешаца аьлча, гІулакх ма доаггІара леладе говзал йоацаш бар арендатораш.

БІарчча шу ийшар кошкельдинцашта хала доаца из Іилма кхетаде а шоай гІалаташ тоаде а. ХІанз, иразa, фермера хьал сихха хувцалуш доагІа. Соахка дикка эшаеннача шурий боарам меттаэттаб, ди тІехьа айлуш а боагІа. Январь бетта районе эггара лакхагІа хьокхамаш долаш къахьийгад цар.

Мел мах такха бийзар совхоза хьайбаш леладерий дІадахача шера дувлийтача гІалатех? План 680 тонн йолаш, цар пачхаьалкхенга ехкар 457 тонн шура. Кхоабаш болча хІара Іаттагара яьккхар 2114 килограмм шура мара яцар, е ах тонн лийрхІачул кІезигагІа. Низкъала кхоачашйир дулх дІадалара план а.

ХІанз, уж кхоачамбоацараш дІадаьхачул тІехьагІа, унахцІена дерзаш латт фермера хьал. Ала йиш яц, укхаза деррига ше хила ма деззара да, аьнна. Дале а, кошкельдинцашта нийса никъ корабаьлга тешал деш ба укх деношка хІара Іаттагара 6—7 килограмм шура йоаккхаш цар тІатеІІа бу болх. ХІаьта а новкъа да-кх, де дезар ханнахьа ца даь.

М. КАРГОЕВ.

Дикача хьокхамашца

Планал совгІа дукха шура паччахьалкхенна дІа а луш, чакхдаьккхар дІадаха шу тха ферма коллективо. Во лелац гІулакхаш укх шера а. Масала, январь бетта план 530 центнер йолаш, оаха дІаелар 545 центнер шура. Иштта лакха да тха деттамаш укх феврала деношка а. ХІара кхоабача Іаттагара юкъера лаьрхІача дийнахьа 7—7,5 килограмм шура йоаккх оаха. Из боарам иттнега дІакхоачийташ бола доаркаш а ба.

Масала, М. Темирхановас январь бетта хІара ший Іаттагара 322 килограмм шура яьккхар, М. Салтамаковас — 309, М. Саговас — 278, К. Аушевас — 255 килограмм.

Шеко яц феврала а хІаьта ерригача укх хьалхарча квартала а план оаха дуккха тІехкхоачашъер г х и л а р а х. СССР-а Лакхехьарча Совете хоржамаш хулача дийнахьа кхоачашъе лерхІ оаха тхоай квартальни план.

Во лелац Іаьсий леладерий гІулакхаш а. Планал 200 грамм дукхагІа дозал ІотІакхетийт Костоева Хьавас ше кхоабача хІара Іасилга.

Дика кхоаб детта доахан скотникаша А. Баркинхоева, И. Добриева.

І. ЛОЛОХОЕВ,
Назрановски района «Назрановский» совхоза Наьсар-кертерча отделене ферма заведующи.

БІАЬСТАННА — ТЕШШАМЕ КИЙЧО

Тхоай декхар довзаш

Гота балхашта чуйнна кийчо еш ба тха района ахархой. ГІулакхаш ІалаьмаІе дукха да. БІаьсти кхашка арайла езаш йола техника а тІехьаювза инвентарь а хІама ца эшшаш кийчъяь яла йоал. Цигара болх во лелац тха. ХІаьта а проблемаш дукха я.

Къаьстта тхона дагадоаллаш да дІаювча тайп-тайпарча культурай фу. Из тха складашка хІанзарчоа кІезига да. Масала, 3700 тонн дІаера хьажкІаш эш тхона. ХІаьта хувца аьнна хІанзалца оаха дІачуеннараш 1550 тонн мара яц. Тхоай хур-м ду оаха сихдаь из кхоачамбоацар дІадаккха гІерташ. Кена, гороха, хІаьта дІаювча баьций ги-м долаш дар тхога. Цул совгІа йоаггІача кондицега дІакхоачийташ кийчдаь а да.

ДІаювча коартоло а дикка хьовзам бе мегаш ба совхозашта. Цкъа-дале, кердаха деза цун сорташ, шоллагІ-дале, ца тоъар цхьаннахьара лаха хьатІая езаш а я. Деррига а укх шера дІаде тхона эшар 2715 тонн коартолий фу да. Цох хІанз тхога долаш дар — 2315 тонн. Кхы мел йола коартол хьатІая езаш я. ХІанзалца-м, «Экажевский» совхозо мара кхеяцар из, керттерча даькъе. ХІаьта хІанз кхаь совхозо лелаю уж. «Назрановский» совхозо 600 тонн дІае лерхІ укх шера. Йолаш яраш — 400 тонн, «40 лет Октября» яхача совхоза эш уж 615 тонн, йолаш яраш 215 тонн мара яц. 700 тонн дІаюв коартол тоъац таханарча дийнахьа «Экажевский» совхозе а. Новкъостал дергда-м йоах тхона. Масала, РСФСР-а Госагропромагара хоам бенаб тхога, дІаювча коартола новкъостал дергда, аьнна. Тхо сатувсаш да цу гІулакхага. ХІаьта тхо тхоаш а дагІаргдац Іохайша. Лоалахошка дІа-хьа ухаш а цар тхоашта фу гІо де вІаштІехьдаргда а хьожаш да тхо укх деношка.

Дикка моттиг дІалоацаргья укх шера тха лаьтташка фуна лаьрхІа дІаювча хьажкІаша. ДІадахача шера кхеяьрех дикка беркат даьлар тхона. Укх шера дукхагІа дІаюврггья оаха уж — 2500 гектар.

Мела битац оаха лаьтташ органически а минеральни а удобренешца хьаьндара болх а. Лоацца аьлча, хургболча хьувкъама дика кийчо е, аренда никъ шерагІа дІабахьа гІерт тхо тхоай кхашка.

М. МАРТАЗАНОВ,
Назрановски района АПО керттера агроном.

Халонаш эшаш

«Курчалойский» совхоза механически мастерске юхе массехк трактор латтар. Кабинкашка трактористаш гуш беце а, даггара болх беш яр уж.

— ХІана латт уж трактораш болх беш? — хьаьттар аз мехмастерскера хьаара а ваьнна, «Белорусагахьа» дІаволавеннача цхьан зІамигача сагага.

— ДІайоае йиш йолаш яц ераш, — аьнна, кулг лостадир цо. — Из дича, аккумулятор ехаш цхьаннена кор та тоха безаргба. ТІаккха укхаза хьа мел воагІар, нийсагІа аьлча совхозера дукхагІбола трактористаш со санна из лоархІаме оатхал йоацаш ба. Іурра цхьаннегара аккумулятор а яьккхе, хьалсог оаха моторaш. Цул тІехьагІа дийнахьа сарралца иштта гІар-тата деш дІалел. БІаьш-бІаьш килограммаш доагор зехьа доаду, техника хІалакью.

Дукха ха ялале мехмастерске заведующе Ибуев Султана Іокадаш дийцар тхона соахка шоай совхоза «Шалинагроснабо» еннар ерригa а итт аккумулятор мара йоацалгах. ХІаьта ший доалахьа 62 трактор, дукха автомашинаш йолча боахама из-м цхьаккха доацар ма дий.

Совхоза кулгалхой, специалисташ, МТМ болхлой бокъонца Іобелх шоай моттигерча агроснабаца болча тІемах дувцаш. Соахка бІарччача шера кІезиг-дукха чархаши лакхе йийца аккумуляторaши мара кхы ер ма йий аьнна оатхал хьакхаьчаяц цигарча боахаме. Из бахьан долаш МТЗ-82, Т-150К яха ши трактор латт мехмастерске кІираш-беттaш доахаш, совхоза пайда ца беш.

— Фу ду оаш тІаккха ремонтни балхаш деча хана? — хетт оаха ремонтникашка.

— Списани яьча трактораш тІара хьаяьхача оатхалех пайда эц, меттаоттае йиш яр тоаю, лоалахарча боахамашка дехар де ух, хІаьта цхьайолча хана базар тІарча маьхах эц, — жоп лу цар. — Боккъалдар аьлча, кІордаяьй тхона ер къел. Хьалха, агроснаб йоацача хана, дукхха дикагІа дар тха гІулакхаш. Из сенна эшаш я ховш дац тхо.

Дукха оатхалаш я совхозерча станокаш тІа хьае йиш йоацаш, тишъеннача трактораш тІа ца латташ, лехача кора ца йоагІаш. ТІаккха фу де деза?

ХІаьта а нийса хургдац курчалойцаш бІаьстан-кхашкарча балхашта техника кийчъеш бац, аьлча. Шоай хур ду цар хІара трактор, комбайн, ерригa тІехьатосса инвентарь ханнахьа тоаяра. Эггара хозагІдола дешаш ала лов мотористах М. Абдулкадыровх, мастерах-наладчиках Б. Аюбовх, слесарех Х. Магомедовх, А. Мустапаевх, кхычарех.

Берригa бехк «Шалинагроснаба» кулгалхошта дІатІабилла лац тхона. Цар балха а хила тарлу халонаш. Дале а, тохабала беза уж, дукхагІа новкъостал де деза района боахамашта. Цар декхар да йолчара оатхалаш хьалаха а озабезам ца беш уж совхозашта дІаекъа а.

К. МАЖИТОВ.

Хоржамашта накъадолхаш

Коммуниста вахар

Къахьегаш вола саг массе а хана наха везаш, сий долаш хиннав. Сунженски районе дукха ба балха хьалхалатараш, цар цІераш яьха варгвац. Царех ва Галаев Къамбулат, 30 шу совгІа ха я цо механизатор волаш болх бу. Болх бе волавелар из «Заветы Ильича» яхача колхозе. Дика тракторист вайзар колхозникашта, хержар из комсомольски организаце секретаралла. Ший болх дика дІахьош вар комсомольций кулгалхо. ХьатІадера 1957 шу, тІаккха Къамбулат Советски Эскаре гІулакх де вода; эскаре волча хана, цо даь гІулакх дувцаш да наьнага дена письмо. Эскарера цІавеначул тІехьагІа, 1960 шера из балха отт Сунженски автотранспортни предприяте. Шофер а волаш дІаболабу цо ший болх. Балха воллашехьа дешаш, 1968 шера чакхйоакх цо 10 класс.

Сунженски автотранспортни предприяте эггара тишагІа йола мухь кхухьа машина кхаьчар Къамбулатага. ДукхагІа бола болхлой шекбувлар, цхьабараша дувцаш хозар, грузовик дІакхесса водаргва из, яхаш. Дукха ха ялалехьа гучадаьлар Къамбулат бокъонца вола механизатор хилар. Ше кхо ца веш, дика бора цо болх. ХІара бетта, шера кхоачашйора планови задани, кходора доагаду бензин, даьтта, лорайора ший грузовик. Дуккхаза сийлен улга тІа хулар цун сурт, телар премеш, совгІаташ. 1965 шера елар цунна «За работу без аварий» яха 3-гІа степена знак, кхы шозза а лу 2—1 степений знакаш. Къамбулата гІулакхаш дайзар массанахьа а. 1968 — 1973 шерашка кхозза лу дикача механизатора Нохч-ГІалгІай АССР-а Министрий Совета «Отличник автомобильных перевозок сельхозпродуктов» яха сийлен цІи. Къаьстта дика толамаш даьхар Къамбулата Октябрьски революце 70 шу дизара накъаводаш. Ший планови задани кхоачашйир цо 140%, хІаьта цунна елар КПСС ЦК СССР Министрий Совета, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота, «За высокие показатели в честь 70 летия Великой Октябрьской социалистической революции» яха знак.

ХІара шера дикагІа болх беш, шийна тІадилла гІулакх тешаме кхоачашдеш. шийгара говзал къонача механизаторашта дІалуш волча Къамбулата, Автотранспорта Министерствас, профсоюза ЦК-ас 1973—76 шерашка «Ударник коммунистического труда», «Победитель социалистического соревнования» яха йиъ значок еннай. Иззал совгІаташ, сийлен цІераш, значокаш шийна тийлача, цІаккха кура ца воалаш, сай Даьхенна бу аз болх яхаш хулар из. Тиша машина елча, шек воацаш, латкъа ца водаш, дика дІахьора цо ший болх.

Укх тІеххьарча ворхІ шера тишача таксеца болх беш ва из. Такси планах 385 эзар километр яхачул тІехьагІа, эксплуатацена юкъера дІайоал, цхьабакъда 400 эзар километр яьй хІанзле Къамбулата лелаеча таксе. Иштта дика доал деш хила веза бокъонца вола болхло. ХІара шера планах 7800 сом дала дезача, 10100 сом луш хьавоагІа цІи хеза водитель, уж толамаш даьхад укх тІеххьарча пхе шера.

ХІанз дукха ха йоацаш Сунженски автотранспортни предприяте коллективо № 398 йолча СССР халкъа депутата кандидаталла оттаваьв Галаев Іаьлий Къамбулат. Ше къамаьл деча хана предприяте партийни организаце секретара В. Ф. Попова аьлар: «Вай коллектива бокъо я СССР халкъа депутаталла кандидат оттаве. Предприятерча коммунистаща, собране къамаьлаш даьчар, кхыча сага цІи ца йоаккхаш, раьза а болаш чІоагІйир Галаев Къамбулата кандидатура.

Оздоев Эдалгире — бригадирий совета председатела аьлар: — Аз цунца болх беча укх 25 шера, болх дика беш, шийна тІадилла декхар тІехдика кхоачашдеш ва Къамбулат». Къамбулатах лаьца къамаьлаш дир Д. Костоева. Э. Ханбатырова, цар аьннар могадеш обойщицас А. И. Редьковас.

А. П. Березовске — водителий бригадира аьлар: «Аз Къамбулатаца болх бу 25 шу да. Кхыча районашка кІа чуэцаш хулар тхо. Арахьа дика вовз новкъост, хало тІакхаьчача гучадоал доттагІал а. Дуккхаза гучадаьлар сона Къамбулат бокъонца вола коммунист, саг, новкъост хилар. Цун яр эггара дикагІа йола кандидатура я СССР халкъа депутата кандидаталла оттавара».

Сунженски районе бахача наха дика вовзаш ва Галаев Къамбулат. Из ва КПСС Сунженски райкома член, КПСС обкома ревизионни комиссе член. Советски, партийни органий член хинна ца Іеш, тайп-тайпарча боахама, партийни активашка, собранешка пайдане къамаьлаш деш хул Къамбулат. Цо хьахьокх, районерча наьха хьашташ кхоачашдарах дог лазаш из хилар. Къамбулата бІарг массанахьа а кхоач, къовсам лоаттабу кхоачамбоацаращца. Даьхено белгалдаьхад цунна карагІдаьнна гІулакхаш. Къамбулата наькх тІа улл «Знак Почета» яха орден, Ленински юбилейни медаль, «Къахьегама ветеран» яха медаль, кхыйола значокаш а.

Галаев Къамбулата ший дезал а бут нийсача новкъа. Берашта луш бола кхетам къахьегамца бувзабенна ба цун. ВоккхагІа вола воІ Бахьаудин, эскаре гІулакх а даь, цІавеначул тІехьагІа «Водоканал» яхача организаце мастер а волаш къахьегаш ва. Дас болх беча предприятера шоллагІа вола воІ — Хьусен а вахав Советски Эскаре. Къамбулата йоІ Зарема автотранспортни предприяте диспетчер я.

Хоржамашта накъабаха кийчлуш ба Сунженски районера нах, цар лаьрхІад хоржамий сийна тІехдика толамаш даха. Уж доккхий декхараш тІаийцарех я Къамбулата болх беш йола коллектив а.

Сунженски автотрансопртни предприяте коллективо цхьатарра чІоагІдаьд № 398 йолча Сунженски территориальни хоржамий округе гІолла СССР халкъа депутаталла кандидат Галаев Іаьлий Къамбулат оттаве. Из кандидатура чакхъяргхиларах тешаш ба районера харжархой.

ХІанз Галаев Къамбулат ший программа а оттаяь кийчлуш ва районе бахача харжархошта хьалхашка къамаьл де а царга ладувгІа а.

Т. ХАШИЕВ.

КПСС ОБКОМЕ

КПСС обкома бюрос 24 феврале хиннача аргІанарча заседане дийцар XIX Ерригсоюзни партконференце решенешка хьежжа; демократии гласности дегІайоалаеча юххьанцарча партийни организацей лоархІам айбара хьакъехьа парте Ножай-Юртовски райкомо беча балхах дола дош.

Белгалдаьккхад, КПСС райкома бюрос юххьанцарча парторганизацешка гІолла политически идейно-кхетам баларeи болх бара, демократии гласности шеръяра тІадерзадаь керда наькъаш хьинарегІа лехалга. Чакхдоахаш да идеологически дешаш къоастадечара, экономикана кулгалдеча авангардни лоархІам айбечара партийни организацей влияни чІоагІъяра тІадерзадаь гІулакхаш.

Цунца цхьана парте райкома бюрона мегадац демократизацеи гласностеи дешаех йола КПСС XIX Ерригсоюзни конференце решенеш практически кхоачашъяра юххьанцара парторганизацеш тІаерзаеча овлангара денз хувцамаш де. Мела лел укхаза формализм, стереотипаш, заорганизованность дІаяхара гІулакх. Юххьанцарча парторганизацешта кулгалдеча йоацаш я де дезарий хаьдда программа. Районни партийни организаце хьадаьдац хетар паргІатта дІаалара, критикеи самокритикеи шеръяра хьал.

Парте райкома бюро ше а этта проблемаш гуччахьа, демократични а коллегиальни а наькъаца къоастаяра масал хилац массахана. Парторганизацей чурапартийни болх а кхоачам боллаш шийца демократизации гласности йолаш бац. Уж дешаш политически экономически дешара, къахьегама коллективашца, бахача нахаца беча индивидуальни балха тІум а хинна дІаэттадац.

КІезига пайда эц «Маяк коммунизма» яхача районни газета, моттигерча радиовещане таронех. Газете кІезига выступленеш ю КПСС райкома бюро членаша, парторганизацей цхьаболча секретараша, кулгалхоша.

КПСС обкома бюрос белгалдаьккхад демократизации гласности дегІайоалаяра даькъе парторганизацей лоархІам айбеча Ножай-Юртовски райкома бюро болх хІанз а биззача боараме XIX Ерригсоюзни партийни конференце дІадехарашта жоп луш боацалга, цунна тІадиллад нийсдалийта кхоачамбоацараш дІадахара, шоай балха стилеи методашкеи хаьдда эргалонаш яра партийни организацеш тІаерзаяра практически гІулакхаш чакхдаха.

СССР халкъа депутатий хоржамашта кийчо яраи уж чакхдахараи тІаберзабаь КПСС Гудермесски райкомо беча организаторски а массово-политически а балхага хьежаб. «СССР халкъа депутаташ харжарах» яхача СССР законо чулоацача кердача демократически хоржамий система таронех пайда а эцаш, юххьанцарча партийни организацей аьттув баьннаб дуккха нах хоржамий процессана юкъеоза. Къахьегама коллективашка альтернативни кІийлен тІа чакхдаьккхад депутаталла кандидаташ оттабара гІулакх. Хьаллаьцаб бокъонца хьаллаца боагІаш бола. КПСС XXVII съезда, XIX Ерригсоюзни партконференце наькъа тІа латта, перестройка еча хьалхалатта кандидаташ. Собранешка тІатеІІа къовсам лоаттабаьб шоай корыстни, готтагруппови, эгоистически хьашташ кхоачашдеча пайда эца гІерташ хинна самодеятельни объединеней викалашца.

Партийни организацеша хьинаре дакъа а лоацаш, вІашагІъехкай участкови комиссеш. Нах бахача хІара пунктеи городерча микрорайонеи хьаяьй массово-политически балха центраш, 32 агитпункт хьайниллай. Царех дукхагІъярашка вІашагІъехкай къонача харжархой дискуссионни клубаш, чакхйоахаш я юристий, экономистий, медицинский болхлой консультацеш. Чакхдоах агитационно-массови балха методаш кердаяхара тІадерзадаь гІулакхаш, керттера теркам тІабохийт харжархошца индивидуальни хьисапе болх бара формашта, пайда эц коашка, квартирашка, болх беча моттигашка нахаца вІашагІкхетараш чакхдахарах. Цу мероприятешка хьинаре дакъа лоац горкома членаша, тІемеи къахьегамеи ветеранаша, горсовета депутаташа.

Цунца цхьана хоржамашта хьалхара болх чакхбоаккхача хиннад кхоачамбоацараши гІалаташи. Сихбенна а хила беза бехктокхам боацаш а вІашагІъехкай цхьайола окружной а участкови а хоржамий комиссей составаш, царна чубоагІа цхьабола нах мела ба, шоашта тІадилла гІулакх безам тІабахийта чакхдоаккхаш бац. Из бахьан долаш массайолча комиссеша бизза пайда эцац СССР Законо шоашта луш йолча бокъонех.

Хоржамашта еш йола кийчо талмастта ювз хаьдда проблемаш къоастаярца, из кхоачам боллаш тІаерзаяьяц къахьегамхойи бахача наьхеи торгови, бытовой, транспортни, медицински Іалашо елга чІоагІдара практически гІулакхаш дара, из бахьан долаш дуккха а харжархой раьза боацаш ба. Парте горкома мегадац КПСС ЦК-с партега, советски халкъага даь Кхайкарал безам тІабахийтта дувцара коммунисташи парте боацараши юкъеоза. Цо оттаяь юкъарполитически социально-экономически проблемаш района массанахьа вІашкайоалаяьяц къахьегама коллективашта хьалхашка латтача хаьддача декхаращца. Цхьайолча совхозий, гІишлон организацей партийни организацеша кІоаргга техкадац долаш долча кхоачамбоацарий бахьанаш, социальнии экономически дегІаахара бехке барий балха мах баьбац.

Эсала болх а бу, эшаш дола хьалаш вІаштІехьа а даьхадац Комсомольское, Брагуны, Ишхой-Юрт яхача юрташка йолча агитпунктошка. Ледара пайда эц хоржамашта хьалхара пропаганда еча совхозашкарча цІеча уголокех. БоаггІача тайпара дІахьоц хоржамашта хьалхара болх «Красное знамя» яхача районни газетон моттигерча радиовещанен.

КПСС обкома бюрос парте горком декхарийла яьй долаш дола кхоачамбоацараш дІадахара. Партеи халкъеи цхьоагІо чІоагІъяра тІаберзабаь, шеррача демократеи гласностеи хьале болх чакхбаккха. СССР халкъа депутаталла кандидаташта юкъе яхь хургхилар Іалашдергдола, нийса белгалъяь гражданcки позицеш йолаш, пачхьалкхен гІулакхаш кхоачашде могаргдолаш йола кандидатураш хьинаре хьаллозцалга Іалашдергдола хьалаш вІаштІехьдаха деза. ТІаийцача соцам тІа еннай хоржамашта хьалхара организаторски а массово-политически а балха перестройка яра тІаерзаяь хаьдда чулоацам бола предложенеш.

Даьхе лораярий цІераш даим дагалоаттаергйолаш хиларца, къахьегамхошта тІема-патриотически кхетам балара хьинар айдарца бувзабенна болх чІоагІбара дешаех бола КПСС ЦК соцам кхоачашбара хьакъехьара КПСС обкома идеологически отдела записка йийцай.

Белгалдаьккхад, республикера дукха а памятникаш пачхаьалкхен учете а ийца, лорадеш хилар. Партийни комитеташ дукхагІа терко е йолаеннай тІема ветеранийи бІухой-интернационалистийи хьаштий, оперативнегІа къестаду цар бытови дешаш.

Цунца цхьана долаш да кхоачамбоацараш а. Партийни, советски, профсоюзни а комсомольски а органашта, министерстваштеи ведомстваштеи военни комиссариатаща а республика истореи культураи памятникаш лорадара обществаца а цхьана КПСС обкома бюрос дича бакъахьа да, аьнна, могадаьд кагирхошта кхетам балара гІулакх овлангара денз тоадара тІаберзабаь, перестройка еча цар хьинарегІа дакъа лоацаргдолаш уж юкъеозара, йохаргйоаца нравственни дикала оамалаш, гражданственность, патриотизм йолаш, социалистически Даьхе лорае кийча болаш уж хьалкхебара бу хаьдда бола организаторски а политически а болх чІоагІбар.

Белгалдаьккхад, байнарий хьакъехьарча дагалоацамах бе-башха доаца хІама хеташ хиларах массови информаце средстваша ира а принципиально а дувца дезилга, публикацешеи передачашеи дувцачун хаьдда адрес хила дезилга, республике бахача наха, тІема-патриотически кхетам балара эффективность лакхъяра уж гІо деш хила езилга.

Дийцад «республикерча видеосалонийи звукозаписа студейи болх вІаштІехьбаккхара даькъе цІенхашттарча кхоачамбоацарех» дола дош. Къахьегамхоша даьча хоамех чакхъяьккхача проверко гучадаьккхад республика горондашкарчеи районашкарчеи дуккхача видеосалоний звукозаписа студейи балха тІа гІожа нарушенеш йолга. ДукхагІйолча видеосалонашка коммерчески пайда ийбар духьа хьахьокхаш я доазол дехьарча фильмай программаш, наьха доалахьа дола фильмаш, цу даькъе низ тІалоаттабаран къизалаи культа, парнографена, кхыйолча иирчача социальни явленешта пропаганда еш дола фильмаш а долаш.

Шерра дІа-са яьржай бытови гІулакхаш дара министерства цхьайолча подразделенешка, кооперативашка, хІаьта иштта бахача наха патентах хьайийлла йола звукозаписа студеш. КІезига моттигаш яц бовзаш боацача авторий куц доаца иллеш магнитофонни ленгаш тІа хьатІа а яздеш, уж бахача нахага йохкаш.

Из деррига а харцахьча оагІорахьа Іаткъ кагирхойи кхелетарийи цхьадолча даькъа мировоззрени, нравственни оамалаш хьахилара, хила а боагІаш раьза бац цу гІулакха республике баха нах. Цхьабакъда, КПСС горкомаша, райкомаша, юххьанцарча парторганизацеша эсала терко ю цу дешай, принципиальни мах бац йолаш йолча негативни фактай.

Дича бакъахьа да, аьнна, НГІАССР Министрий Совета, горрайисполкомашта, министерстваштеи ведомстваштеи КПСС обкомо тІадиллад видеосалоний, звукозаписа студей балха тІа хила йоаггІаш йола порядок вІаштІехьйоаккхилгеи цар балха тІехь цІенхаштта тІахьожам оттабелгеи.

Видеосалонаш дегІакхувларца хьашт мел долча министерствай, ведомствай, учрежденей а, организацей а балха координаци елга, хІаьта иштта цар беча балха тІехь тІахьожам лоаттабелга тІадиллад НГІАССР культура министерствана чуйоагІача киновидеообъединенена. Хаьдда чулоацам бола порученеш еннай партийни комитеташта, цхьайолча министерствай, правоохранительни органий, общественни организацей коммунисташта-кулгалхошта.

КПСС обкома бюро заседане дийцад цхьадола кхы дешаш а.

Вежарий законагIа

КХЫЧУН БАЛА МАССАНЕГА КХОАЧ

«Тхо ленинаканцаш да», йоах бегашта Армене мохк агарах даьнна зе-зулам дIадаккхара новкъостал де вай республикера бахача наха.

Цига мохк аьгача хьалхарча деношка союзнии автономнии республикашкара, краяшкара, областашкара оарцагIа нах болхача хана яхар Нохч-ГIалгIайченера «ЧечингАрмстрой» гIишлон-монтажни поезд.

Цу поезда начальника С. Абубакаровя дийцар гIишлонхой гIулакхаш, хинна зе дIадаккхара нийслу халонаш, уж эшаяра деш дар.

ХIанз а хьалха хет сона, аьлар цо, поездацарча нахах коллектив хиларах тарра дувца, уж хIанз а коллектив хила вIашагIкхеташ мара бац. Духхьал бутт хьалхагIа мара кхайкадаьдац гIишлонмонтажни поезд вIашагIтох аьнна. Бакъда, цу лоаццача хана кIезига хIама даьдац оаха. Черсий-Балкхаройченерчен Къулбаседа ХIирийченерчен коллегашта юххе ялхайтта вагонах латта гIишлон городок оттаяьй.

Город Ленинакан кхаь даькъа йийкъа я. Тхо юкъедаха дакъа тха яр санна йолча 27 поезда тIарча гIишлонхоша меттаоттадергда. Сиха кхоачашде дезаш а сагота а да тха поезда хьалхашка латта декхараш. Сейсмически ийс балл ловргбола 13 эзар квадратни метр хула цIенош хьалдаьдаха деза тха шин шера.

МалагIа проекташ йолаш хьалде деза цIенош? — яха хаттар отт хьалхашка. Тха поезд Нохч-ГIалгIайчене арахецача материалащцен конструкцешцен IалашъергIя «Чеченингушстрой» объединене. Бакъда, хIанз а хиланза яргIйоаца гIишлон проекташ яц тхога, маца хургья ховш а дац. Сейсмически ма йоагтIара хургйолаш Нохч-ГIалгIайчене оттаяь массехк проект хьалхащка йихьай оаха. Бакъда, цIен пенаш, Армене санна, кхо метр лакха дац, ши метри кховзткъе итт сантиметри мара.

Армянски проектагIа цIенош хьалде лаьрхIад вай республика заводаша арахецача кирпишкех, монолитни бетон а йотташ, цу хана аьшкбетона изделей моттигерча заводаша материалех йэнкхийча панелех латта цIенош хьал а деш. «ЧечингАрмстрой» гIишлон-монтажни поезда коллективо шийзадани ханнахьа кхоачашъергья аьнна хет сона.

ХIанз тхоашта цIаккха ца нийсденна гIулакх деш да тхо — гIишлош хьалъечул дукхагIа, гIишлош йохаеш, хIана аьлча мохк аьгачул тIехьагIа города дукха йола объекташ ца йохаш йисай, бакъда, тоалургйоацаш толхаяьй.

ГIишлонхой цхьадола дакъа ший специальностагIа болх беш да. Цар беш бола болх керттера бар бене а, де дезар дукха да. Масала, йиллай Ленинакански электробытовой приборий завода болхлошта лаьрхIа нах чубахаргболча 80 вагончиках латта городок, царна дIатIайиихьай мел эша ерригa коммуникацеш, территори тоаяьй. ХIанз тхо вIашагIйоллаш да моттигерча ОРС-а ханна йолча склада модуль.

Керда гIишло хьалъеча массаза а керда гIулакхаш отт. Тхона хIаьта а нийслургда уж, хIана аьлча тха «команда», иштта цIи яккха мега, тайп-тайпарча нахах вIашагIтеха я. ГIишлонхой керда коллектив вIашагIтохаш керда халонаш а нийслу.

Технически хьакъехьа аьлча тха поезда гIулакхаш во дац. Дукха ха йоацаш Грознера Ленинакане кхаьчар экскавастораш, бульдозераш, кхыйола техника тIайола эшелон.

Кадрашка диллача гIулакх халагIа да. СССР Министрий Совета распоряженегIа шоай лоIаме Арменена новкъостал де болхбаш къахьегама стаж хаьда юкъ юкъе енна а хургйоацаш шоаш хиннача балха тIара мукъабовлийте переводагIа дIабохийт, уж болх беш хиннача моттигерчул дукхагIа льготаш а хургйолаш. Бакъда, цхьаболча кулгалхоша йоагтIаш кхоачашъяц из распоряжени.

«Чеченингушстрой» системе из ду правительствас дIа ма деххара. ХIаьта Спец-СМУ-10 керттерча инженера М. Каимова дикка саготде дийзар тха поезда тIа вара — тха коллектив кхыча ведомстваца ма йий.

«Промавтоматика» НПО опытни завода технически отдела инженера И. Марышевайна духьалбаьлар — объединене яние а мукъаялийтанзар из. Цига йоде, заводера дIайоаккхаргья аьлар цунга. Мел дехарагIа хIама хиланзар.

Иштта хIама хилар ПАП-5 йолча а. Контрольни мастер А. Теммер мукъавалийтанзар. ГIулакх эттар Нохч-ГIалгIай автотранспортни управлене начальник нов. Надиров юкъеваха веззш.

Иштта духьаленаш увтт цу халача, гаьнарча моттиге баха, хатар хиннача наха новкъостал де гIертарашта. Иштта болча, бюрократически уйла йолча кулгалхой гIулакхаш перестройкаца мишта тарлуш да кхетадеш дац.

Къамаьл дикадар дувцарца чакхдаккха безам ба са. Городера тикаш массаза хиннача графикагIа болх беш я, хьайийллай — универсам, общественни транспорт лелаш я. Наьха вахар меттаотташ латт. Грознера дахача оаха, гIишлонхоша, тхоашта могар ду из сихагIа меттаоттадара.

ДIаяздаьр
А. САДУЛОВ.

ЛОАРХIАМЕЧОХ—ЛОАЦЦА

БIАЬ ЯЛХ IАСИЛГ

Юрта вахача сага хов цхьан хьакхо иттех хурск е йиш йолга. УстагIо ши Iаьхар бе а тарлу. Цхьабакъда, Iатто ши Iасилг дар из геттара кIезига нийслуш хIама да. Дукха дукхагIа хул етт Iаьхарбуса моттигаш. Масала, Сунженски района дукхача шурий-товарни фермай болхлой чIоагтIа гIадболх хIара бIаь Iатта тIехьа 80 Iаса шоаш хьалкхедича а.

Из сурт, иразa, массанахьа дац. Хьаэцаргья вай, масала, моттигерча XX партсъезда цIерагIча колхоза № 1 йола ферма. Укхаза соахка хIара бIаь Iатта тIехьа 106 Iасилг хьалкхедаьд! Бакъда, цхьан Iатта ши Iасилг даь моттиг яц ферме. ТIаккха мичахьара денад 106 Iаса? Тамаш йолаш хIама дац из: ялх етт шера шозза бахкаб. Иштта хул фермера техник-осеменатор ший моттиге хилча.

Цу тайпара саг ва Молчанов Василий. Ший болх лерттIа лелабеш хьавоагIа из укх ворхI шера. Цу юкъа кIоаргга Iомаяьй цо ший атта йоацача профессе къайленаш. Цудухьа лакхача хьокхамашка бода никъ а лехаб.

ТIаккха районерча кхыча техникаша - осеменатор а ш а хьаэца мегаций цунгара опыт? Из дича план кхоачашъяьяц яхаш Iобелха а безаргбац цар.

Э. ТОЛМАЧЕВ.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Дика къахьийга, дIадахача шера А. Шадиев керте латтача «Чечингазстрой» треста Сунженски гIишлонмонтажни управлене коллективо.

— Шера планал совгIа оаха даь балхаш 10 эзар сома маьха да, — йоах А. Шадиева. — Газ чуйиллай нийс эзар квартира чу, ткъаь цаI километр дIоахал дола газови лини эксплуатаце дIаеннай. Уж дерригa балхаш 20-гIа декабрь хьатIакхачале даь даьлар тхо.

Хьинар дола нах кIезига бац укхаза. Цахаддаш шоай декхараш тIехкхоачашдеш ба прорабаша Асланбеков Мувсаси Богатырев Мухьмаден кулгал деча участкай монтажникаш, газоэлектросварщикаш Емельянов Викторн Пеньков Андрейн.

Кхы кIезигагIа декхараш латтац цу коллектива хьалхашка укх шера а. Хаоттама хьалаш аттачаре деце а, января а февраля а планаш кхоачашъяьй цо. ХIаьта СССР халкъа депутатий хоржамаш хьатIакхоачача дийнахьа хьалхарча квартала декхарех лоархIае дош а деннад.

В. КУРБАНОВ.

КЕРДА КОТАЛО

«Котлоочистка» яхача московски завода чуйоагIача грозненски филиала коллектив бIубенна къахьегаш я укх шера. ТкъоалагIча феврале Нохч-ГIалгIайчен, Дагестана, Астрахански области йIовхалаэлектроцентралашка лоархIаме балхаш чакх а даьха, дизза кхоачашдир цо шин бетта декхараш. ХIаьта турбинаши яьши тIайнжача гIонах цIендаро эффективнегIа хулийт цар болх.

Кхычарел дукхагIа хьинар гойташ къахьийгар «Знак Почета» яха орден лелаеча Григорьев Эдуарда, Очкасов Василе, Лучко Александра.

Х. СУРУДЖАНЦ.

БАХАРА ХЕРЖА МОТТИГ—ЮРТ

Казански яхача таежни поселка гIулакх телхар 60-гIа шераш долалуш, ший производственни гIулакхашка диллача ерригaча Алтае цIи хеза хинна «Дунен Октябрь» яха моттигера колхоз перспективни яц, аьнна дIанхайнадаьчул тIехьагIа. Кхыча зIамигача колхозашца цхьана из дIатехар «Пуштсулимский» кердача совхозах-гигантах.

Экономически ший лоIаме хилар карара даьлча поселок сихха тишълла йолаелар. Нах цигара дIаухар, дахчан оахнаех даь цIенош дута а дуташ, тиш а луш уж дохар. Школа дIакъайлар, йоархIаш тIаьлар колхоза сомий беша, йоассаелар хьайбаш леладаь моттигаш, оахаш хиннача лаьттангахьа тIайолаелар тайга... Лоацца аьлча юхт илла моттиг йоассаелар. Алхха ши саг — бокхий нах В. В. Яблоноваи М. А. Егорови мара бисанзар шоаш даим баьхача моттигера дIа ца болхаш. ТIехьарча иттех шера цхьаь бахаш чакхбаьннаб уж укхаза.

Казанскана хиннар хилар Алтаерча дукхача «перспективни» йоацача юрташта. Ельцовски районе хиннача 50 юртах юхейисараш 20 мара яц. Нах шозза кIезигбелар. Соахка зIамига юрташ юхаметтаоттае, аьнна решени тIайицачул тIехьагIа юрташ шорттига юхадегIаяхка йолаелар.

ЗIамига юрташ юхаметтаоттае районе керда баха баьхнарца вар Новокузнецкера кхоъ зIамига саг. Юртара хьаж дайзачул тIехьагIа царех шиъ цу сахьате юха а вийрза цIавахар.

Юхевисар цаI — Ильин Виктор. Цу сагага хIанз а районе тамашъеш, кхыметтел ца тешаш а хьеж. Тамаш е езаш хIама да а да укхаза, хIана аьлча городе дика кийчъяь квартира а йита, Олимпийски резерва школе дукха безаш бола тренера болх а бита гаьнарча тайге ваха вахав из. Бакъда Виктора яххар дерг-долаш тешаме новкъост-м нийсвеннав цунна уллув — цун сесаг Галина, Казанске яь а яьха а йола. ЧIоагIа раьза волаш вахар юрта, ший дай баьхача моттиге, цар воI Алешка а.

Уж дезал соахка гурахьа баьхнар юрта баха. Нах бахаш йоацача юрта шелая хьатIанхачалехьа шоай вахара гIулакхаш вIаштIехьдаха ха кIезига яр царна цу хана. Дохандза диса цхьа цIалг кийчден сиргIаш кхаба донкха отар хьалден кхийра цар. Юххьанца моттигерча совхозагара цар кхаба хьанйцар тиъаь итт бежан. Кхы дукхагIа леладе хIанз укх сахьате могаргдацар — юрта хий дац, сиргIаш дийнахьа шозза хий моладе додача хи тIа кхуела еза. ЦIагIа эшача гIулакхашта а хий ведращка кхахьа деза цхьа верст гаьнара. Транспортни средствах — алхха цхьа къаьна алача мара яц. Дерригa а кулгашца де деза. Хала да дени буси 16 сахьата болх бе. ХIанз укх сахьате накъадоал физически низ бола спортсмен хилари, хьалха охотник - таежник хиннача Виктора маькарали. Iалам дукха дезаш хилар бахьан долаш а халонаш лоалу — яьсса алийса юрт юхаметтаоттае низ кхоач. В. Ильина лерхIачох, даьсса дада юртбоахама лаьтташ юхаметтаоттаде а тайгера бернат хьаданкха а могаргда хIанзара техника юкъейоалайича дика болх беча 20—30 дезала.

СУРТА ТIА: юрта баха дIабахачул тIехьагIа Ильина дезало етт ийцар. ХIанз царцига масса хана керда тIоа, кIолд, даьтта да.

В. САДЧИКОВА сурт а текст а.

ТАСС фотохроника.

Мишта кхоачашду декхараш

ЛЕХАЧОА КОРАДОАГIА

Соахка хьайбай продукци яккхара а йохкара а даькъебаь болх дика а лаьрхIа, республикански газеташа чIоагIдаьча Сийлен улга тIа яьккхай хIанз Шелковской района «Червленский» колхоза шурий ферма коллектив. ДоагIаш даь сий да из. ХIана аьлча, паччахьалкхенга шура йохкара план 120 процент кхоачашйир цо, хIаьта дулх дехкад 124 процент. ХIара Iаттагара яьккхар, задани 2200 килограмм йолаш, 2830 килограмм шура. Из хул лурчогIа хинначул 807 килограмм дукхагIа!

Пятилетка хьалхарча шин шера гIулакхаш иштта дика дацар укхаза. Доккха декхар хьаьрчар фермах — 277 тонн шура. Соахка овсаре болх а баь, 89 тоннага дIакхоачадеш лохдир из хьайбаш леладераша. ХIана нийсделар иштта?

Итт шу хьалха шурий ферма дIа а яьккха берригa теркам жа леладара тIабахийтар колхозо. Цун правлене председатела Шавов Тимур Ивановича дувцачох, цу хана боахама правлени лоархIаме дешаш къестадара башха бокъо йолаш а яцар. Командно-административни хьалашка царна меттел «уйла» йора района кулгалхоша. Цар дIаяккхийтар ферма а, цу хана цун гIулакхаш во хиннадоацаше а. ТIаккха цхьайттагIа пятилетка йолалуш, районера кулгалхоша команда елар, Iаьржа-боарха фух доахан а нийце шурий ферма юха хьае, аьнна.

Шоашта эша доахан эца бокъо яланзар колхозхошта. Цу хана хиннача юртбоахама районни управлене викалаша Пензенски областера боалабаь 200 етт белар цу боахама. Безам бале а беце а хIара Iаттах эзар сом совгIа а луш хьаэца дезаш хилар доахан. Шинараш санна лоархIаш колхозхоша хьанйца царех цхьадараш ши-кхо бутт баьлча дахка доладелар. Iодешше а дегIа эсала хиннача Iаьсех дукхагIдараш делар. ХIаьта а боахама хьайбаш леладеоаша низ дIакхоача Iунал, дарба деш меттадоаладир къона доахан. Шура яккхара планаш тIехкхоачашъеш къахьийгар хьалхарча кхаь-дийъ шера. ТIаккха хьадоаладаьрашта юъера гучадувла доладелар бруцеллез дола доахан. Цунца цхьана цIаьхха талха доладелар ферма гIулакхаш а. Кхоачашъе низ дIакхачанзар шура яккхара а йохкара а карарча пятилетка хьалхарча шин шера планаш.

1986 шу долалуш фермана кулгалде Гучигов Iумар оттавир. Болх овлангара денз ца хийцача гIулакх хургдоацилга гуш волча, зоотехнически лакхера образовани йолча къоначa специалиста эргалонаш е йолайир ферме.

Доахан доажадара моттиг вIаштIехьйоаккхаш, лурчогIа гурахьа фермана юхе ши бIаьи ах бIаьи гектара тIа рожъ, тIаккха дIаяхача бIаьсти бIаь гектара тIа хьажкIаш дIайийра. Цул совгIа соахка дийлхача догIаша дика дегIайоалайир бурунни даьгIенашкара буц а. Цхьайолча моттигашка гIод-юккъе кхоачаш яр. Цу дерригне йиш хилийтаь апрель бетта денз гуйре чакхъяллалца доахан ара доажаде. Iалашдаьчох кхы тIа лоадама доакъар телаш кхаба дезаш а хиланзар. Цудухьа шура дикка тIакхийтар, из яккхарга дIададахар а планал 14 соми 80 кепиги лохагIа хилар.

Болх тоабе новкъостал даьча Гучигова чакхдаьхача гIулакхех из цаI да.

Доахана Iул тоа ца дича даргдоацаш дар. Селекционно-племенной болх чакхбоаккхаш, района гIомарий даьгIенашка хула йIовхал дика ловш, моттигерча фух дола доахан хьалкхедара къаьстта а теркам тIабахийтар. Червленская яхача станице, яа леладеш гIомарий аренашка бахаш болча наха леладеча, дукха шура луш долча доахана даь Iаьсий ийдеш, уж хьалкхедеш хувца волавелар Гучигов фермера доахан. Эггара хьалха дIададьхар, хадданза дIадийхка лоаттадаь ханал хьалха кьаденна шура лаьгIъяьраш, цамогаш дараш.

— Ийца, хIаьта тха фермерча диначa доахех хьахинна Iаьсий хьалкхедеш, 16 — 17 бутт баьнна хIарадар 320 — 350 килограмм озаш, осеменени еца хана йиъ бIаь килограмм йолаш хилийта гIерт тхо, — йоах Гучигова. Цу тайпара тенна долча шинаро осеменени яьчул тIехьагIа даь Iаса, низ болаш, унах цIена хул. Цул совгIа къоначa иштта хьахиннача Iатто дукха шура а тел. ХIанз ферме биъ бIаь етт ба. Царех ши бIаь кховзткъа биъ цу боахаме хьалкхебаьб. Уж дерригаш шера кхо бIаь килограммага дIакхоачаш шура луш да. Селекционно-племенной болх чакхбоаккхаш шоаш уж хьалкхедаьндаь, царех «Червленски» фух да, оал Гучигова.

ТолашагIа долча доахана даьча Iаьсех хьалкхедаь 112 шинар да хIанз ферме. ХIаьта соахка план 88 йолаш хIара бIаь Iатта тIехьара 96 Iаса хьанъоастадир колхоза хьайбаш леладераша. Доахана Iул кхы тIа а тоадара дика аьттув ба из.

Иштта уж гIулакхаш чакхдаьхачул тIехьагIа, подрядагIа болх бе раьза хилар нах а. ДоагIача алапех бетта 90 процент дIалу царна. План кхоачашйича — дисар, тIехкхоачашйича — кхы тIа а. Масала, соахка баьча балха итогех толашагIа болча дояркаша Аджигеримова Байрамбикас — бархI бIаьи кховзткъеи сом, Шутакова Раисас — бархI бIаьи итт сом, Улубиева Кадас — бархI бIаь сом гаргга ахча ийцар укх шера январь бетта.

ПодрядагIа къахьегаш бале а хьайбаш леладерий балхацара материальни безам совбаккхара йоакхо ю колхоза правлене. Бетта баьча балха итогех социалистически яхье хьалхара кхоъ моттиг яьккхача дояркашта, скотникашта, Iаьсий леладерашта ахчан премеш тел.

Иштта Гучигов Iумара санна хьадечох дог лазача, хадданза лехаш болча наха массе хана корайоагIа болх тоабара таронаш.

Хьайбаш латтача помещенешка а хилар тхо. Дика тоаяь, тоъал йIайха яр чухьа. Лостам болаш цIена яр цIеча уголоке а. Телевизор а йолаш салоIача хана сага мел эшар дар чухьа. ДIабахача бетта яхье котало яьнкхача дояркай Шутакова Раисай сийна хьалъэлла цIе вымпел яр.

ТIеххьара белгалданкха безам ба ер шу цу коллективо соахкарчул дикагIа дIадоладаь хилар. Январе хIара кхоабача Iаттагара 24 килограмм дукхагIа шура яьккхар.

М. ХАМАТХАНОВ.

БIУБЕННА КЪАХЬЕГ

Эггара дIайхагIдола дешаш ала дезаш хьинаре къахьийгад дIадахача шера Горячеводски УБР-ерча Дроворубов Алексей керте латтача бурув деттача бригада болхлоша. План 900 метр йолаш, 978 метр кIоарга бурув тоха аьттув баьннаб цар. ЦаIи ахи миллион сом совгIа пайда баьб паччахьалкхенна, Цул совгIа дерригача шера цхьаь цаI авари ца хулийташ, сеца латташ зехьа ха ца йоаеш чуйийна шийна хьалхашка латта декхараш кхоачащдеш хьаенай из бригада.

Цу тайпара подразделенеш чуйоагIача управлене гIулакхаш во хила йиш яц. Из иштта хилара къаьгга тешал деш я цун балха итогаш. Масала, бурув тохара балхашка дIабода мах 3,5 процент кIезигбаьб УБР-а коллективо. Цо аьттув беннаб дукха рузкъа, материалаш, электроэнерги кхсе.

Управлене коллективо дика дIадоладир карара шу а. ТIеххкхоачащду цо дерригача технико-экономически хьокхамех дола декхараш. ХIаьта къаьст-къаьстача подразделенешта юкъе хIанзарчоа хьалха я Савельев Генади керте латта бурув детта бригада. Январь бетта заданех 113 процент лоархIаяьй из.

Бурув деттара балхий управлене кулгалхоша къайлакхахьац шоай эггара бочагIйола уйла: шийтталагIча пятилетка декхараш ханал хьалха кхоачащдар. Атта хургдац из де. Цхьабакъда, Дроворубова, Савельева, кхычар кулгалдеча бригадай хьокхамаша тешам болийт Горячеводски УБР-а къахьегамхоша шоаш лаьрхIар чакхдоаккхаргхиларах.

РЕВОЛЮЦЕ БIУХО

ГIалгIай мехка дика йовзаш я Гантемиров Къази-молла цIи. Шийх дика тешал дайташ хьавенав из, ше мел вахача хана. Вай мехка Советий Iаьдал оттадеш доккха дакъа лаьцад Къази-молла. Революци хилалехьа наха тIаальттача Iазапа духьала гIеттача халкъа отрядашта керте лаьттарех цаI ва из.

1917 шера Петрограде революци хиннача хана, хьоабаьча зунгатий боарза тара яр ГIалгIайче. Дуккхача шерашка пачхахьа Iаьдало лоалла лоаттадаь къам, ший кортамукъале лорае кийчлуш дар. Терски областера контрреволюционни казакаш а Советий Iаьдал дохаде бIу вIашагIтохаш бар. Царна духьала оттабе цIе партизанаш вIашагIбетта волалу Къазимолла. 200 саг чу а воагIаш, отряд гулъю цо Мочкъий-Юрта. Казакаш городе чухьилхача царна майра духьала эттар Гантемирова отряд. Цхьан дийнахьеи цхьан буси лаьттар царна юкъе тIом. Казакий низ чIоагIагIа бар. Эггара тIехьа моастагIчун го хоада а баь дIабахар партизанаш.

1918 шера май бетта Тийрка йистерча къамий 3-гIа съезд вIашагIкхет Грозне. Цу съезде делегат волаш дакъа лоацаш хул Къази-молла а. Съезда болх дIаболабелча, хIара къамах цхьацца саг съезда председатела заместителалла хержар делегаташа. Нохчашкара — Эльдарханов, черсашкара — Калмыков, балкхарошкара — Энеев, хIаьта гIалгIашкара — Гантемиров.

Цу съезде бокъонца байзар Гантемировна большевикаш, дика кхетадир цар дIадехар, цар хьалхадоахар. ГIалгIай халкъа эггара дикагIа Советий Iаьдал долга гуш дар, хIана аьлча, наха лаьтташ, бокъонаш, кортамукъале, машар цо мара лацар.

Цу шера август бетта контрреволюционни мятеж айлу Владикавказе. КIайча казакий — хIирий ордингаш дукха хIама ца эшаш город яьккха яьнна яр. Россе Къулбехьен чрезвычайни комиссар Серго Орджоникидзе гIалгIашкара гIо деха Мочкъий-Юрта вера. ЦIеча Эскара новкъостал дергда, аьнна, соцам бир цига хиннача халкъа съезде.

Къази-молла отряд, гIалгIай кхыча отрядашца моастагIашта духьала дов а деш, Владикавказе чуйиккхар.

КIайча казакех город цIенъеш кхойтта дийнахьа тIом лаьттаб Владикавказе. Эггара халагIа йолча моттигашка Къази-молла отряд а хиннай латаш. Гарнизонни штаб хьаяккха декхар тIадиллар отряда. Цо из гIулакх дика чакхдаьккхар. Амма, дуккхача наха човнаш а йир, цхьабараш боа а бир цуп отрядера. Цун зIамагIа вола воша Джамалдин а вийра Владикавказе. Хьалха эпсар хинна вале а, Советий Iаьдалгахьа а волаш, латаш вар из цига.

Серго Орджоникидзе деннача амарах Тарски хуторе, Воронцово-Дашковски, Сунженски, Тарски станицашка тIом беча цIеча партизанашта гIо де йода Гантемирова отряд. Кхаь дени кхаь буси тIом а баь, станицаш хьаяьхар.

Отряд юхаера Владикавказе. Цига кхы а нах хьа а теха, 800 саг чувоагIа Владикавказски ГIалгIай цIеча партизаний отряд ю цунах.

1919 шера Деникина бIу тIабера Терски областе. Цунах лаьца совещани йир Серго Орджоникидзе вагона чу. Из вагон латтар станце цIермашена тIехьатеэса. Цу совещане дакъа лаьцар Гантемирова а. Фу дича бакъахьа хет шоана, аьнна Чрезвычайни комиссара хаттар дича, Къази-молла аьлар: «Чу са а долаш цхьа гIа тIехьашкахьа а боаккхаргбац, город дIа ца яла тхоашта могаш а дергда».

ВорхI дийнахьа город дIа ца луш тIом бир Владикавказски отрядо а города оарцагIа баьхкача гIалгIай къахьегамхоша а.

ЦIеча Эскара город йитача, цигарча пролетариатаца цхьоагIо а йолаш, диъ дийнахьа моастагIчоа духьала лаьттар уж, дIагIо, аьнна, штабера дена хабар доллаше.

«Керда набахте» яхаш цIи а йолаш цхьа гIишло яр Владикавказе чувоагIача. Цига хьатIадоагIача кIайча эскара доакъошта кIийленна 100 саг хоавир Къазе-молла. Цу кIийлено доккха зе дир моастагIашта. ХIаьта сов дукха моастагIий хиларах из моттиг йита езаш нийсделар гIулакх. Город йита, аьнна, амар дайт штабера. Владикавказ дIа ца елча кхы де хIама доацалга гуш дар. Къази-молла отряд Мочкъий-Юрта йода.

ГIалгIай мехка Деникина Iазап эттар. Серго Орджоникидзе, кхыбола большевикаш, цIе эскархой лоамашка хьалбахар. ГIалгIайчене болабелар партизански тIом. Советски Iаьдал юхаоттаргхиларах шеко яцар наьха.

КъайлагIа гIалгIай халкъа съезд вIашагIтох большевикаша. Цу съездера Гантемиров, Горчханов, Ганатов, кхы а халкъа тешал ду нах Порт-Петровске (хIанз Махачкала) герз да бохийт.

1500 миллион поатрон, топаш, молха да аьттув боал цар меньшевистски «лоаманхой» правительствагара. Iалаьмате хала дар деникинцашта юкъе гIолла из герз гIалгIай мехка кхоачаде. Дагестанера Нохчийченерча Кади-Юрта а баьхка, цигара Шаьла а баха, тIаккха духьалбаьхкача 200 саг гIалгIай партизано гIо а деш, Галашка хьада вIаштIехьдаьлар из герз.

ГIалгIаша Деникина бIуна 2 кавалерийски полк оттаеза, аьнна, ультиматум йир кIайчар. Цу гIулакха Наьсаре съезд вIашагIкхийтар. Съезде къамаьл даьча Деникина эпсараша дIадехар деза йоахар. Россе Советий Iаьдал дохадаь дала доалл, яхаш нах Iехабе гIертар уж. Дош а дийха, цар дувцачунна духьалваьлар Къази-молла. Боккха кхерам вайна тIалатте а, моастагIчо яхар де йиш яц. Советий Iаьдалгара кастта гIо кхоачаргда, аьлар цо.

Съездо соцадир Деникина цхьаккха а новкъостал дергдоацаш.

Подпольни балха тIа доккха дакъа лоацаш хул Гантемиров, Остапенко, Мордовцев, Костоев, Альмурзиев, Тутаев, кхыбола подпольщикаш хул цун цIагIа каст-каста. Царца дага а ваьнна, шариатски полк вIашагIтоха волалу из Шадиев Товси-моллаца. Полка эггара хьалхара дакъа Мочкъий-Юрта вIашагIтох цар. Цул тIехьагIа — Экажкъонгий-Юрта. Полка керте Гарданов Тоаркхо-хьажа оттаву, цун помощник Къази-молла а волаш.

ДукхагIбараш низагIа а гулбеш, деникинцаша гулбаь нах бар Наьсаререча вокзале тIем тIа бахийта поезда тIа хувшабеш.

ЦIеча партизанаша вокзале чу а лийлха цхьа эпсар вийна а кхыбараш лийца а, фронте бахийта кийчбаь нах мукъабаьхар. Цу партизанашта керте лаьттачарех цаI Къази-молла а вар.

ГIалгIай мехка чIоагIлуш боагIача партизански тIемо доккха зе дора моастагIчоа. Лоамашка дIабаха большевикаш а цIе эскархой а, шоай вежарий санна тIанийцар наха. Советий Iаьдал юхаоттаде кийчо еш бар уж. Деникинцашта кхераме йоацаш цхьа моттиг яцар ГIалгIайчене. Цудухьа, нах унзарбаха а шоашта полк ца ялар бахьан долаш царна бекхам бе а князь Ватбольский керте а волаш, карательни отряд йохийт моастагIчо Экажкъонгий-Юрта, Наьсар-Керте, СурхотIа. «Цу юрташта оаш гIо дой шун яраш а йоагаергья», аьнна, кхайкаду Мочкъий-Юрта, кхычахьа.

Мочкъий-Юртара нах гулбича Къазе-моллас аьлар: «Ша бетташ санна пхорч детте а, юрт йоагайой а, моастагIчох лата деза вай».

Шин полка доакъой командиращца дагавала Наьсаре вода из. Тоаркхо-Хьажийца кIайча эскарца дов мишта дергда а дийца, шин тIемахоща хьатIадоагIача деникински доакъошта духьала вода.

Цу тIем тIа Къази-моллана хала човнаш йир. Цига хиннача Досхоев Терсбота, говра тIа а хоаваь, кIалхарваьккхар из. Наьсаре ший цIагIа дIавигар цо Къази-молла. Цунна шозлагIа яь чов геттара кхераме яр. Досхоев Терсбот отряд йолча юхавахийтар Къазе-моллас, ше араьха наIар тIа латтача гIанда тIа Iо а хоавайта. Бе йоаллаш тепча а йолаш вагIар из. ХIанз-хIанз яхар мо, хьачубахка мегаш бар деникинцаш.

Човнех ше вийрзачул тIехьагIа ший халкъа моастагIчоа юха а духьала отт из. Из керте латтача полко, доккха зе дора деникинцашта.

Деникинцех гIалгIай мохк цIенбеш, Къулбаседа-ХIирийчене хинна контрреволюционни бандаш йохаеш. Архонка яха юрт йоаккхаш дукха тIемаш дир Къази-молла. Цун деналах а майралах а цецбувлар из вовзаш хинна нах.

1920 шера Терски областе Советий Iаьдал эттача, ГIалгIайченерча милице начальник а волаш цхьа ха яьккхар цо.

Граждански тIом йисте а баьнна, машар эттар мехка. Ше массе хана ваьхача Мочкъий-Юрта ваха хов Къазимолла. ЦIеча партизаний вахара хьалашка тIахьожам лоаттабара йолча юрта Совета комиссе болх бу цо.

Ше дIа мел вахача, халкъо тIадилла декхараш дизза кхоачашдеш, чакхваьлар из. «ЦIеча Байракха» орден яла представлени яь хиннай цунна.

30-ча шерашка репрессеш йолаелча, уж ла ца могаш ма хулла наха новкъостал де гIерт из. Шийна хетар духьала дIаоалаш хинна Гантемиров лаца, аьнна, амар доагIа. Цу тIа Гантемиров Къази-молла бандай кулгалхо ва, аьнна, яздаь хиннад. Ведда кIалхар а ваьнна, Москве вода из Серго Орджоникидзе волча нийсхо лаха. Наркома тIакхача вIаштIехьдоал Къазе-моллай. ОарцагIа а ваьнна, боаца бехк цунна тIера дIабаьккхар Серго Орджоникидзес.

Цхьабакъда, халкъа тIаьлатта Iазап ла хала дар. Цун отрядаца хинна нах а цун новкъостий а дуккха бар лийца. МоцагIа из лечара кIалхарваьккхача Досхоев Терсбота а вIалла бахьан доацаш топаш техар. Зязиковх а Горчхановх а «халкъа моастагIий» бу. Шийца лийннача революционерашта ма могга гIо де гIерт Къази-молла. Амма, уж кIалхарбаха низ кхачанзар.

Вай мехка немецки фашисташ тIабоагIача хана Пригородни районе бахача наьха сход вIашагIтехар Къазе-моллас. Цон Шадиев Товсе-моллаи цу сходе фашисташта гIоазот баха тIахьийхар нах. Из ха дика дагайоагIача Чахкиев Алсбика Османа дувц:

— 1942 шера парте Назрановски райкома хьалхара секретарь вар со. Районе мобилизаци а йолаш, агитационни балха новкъостал де Гантемиров Къази-молла, Шадиев Товси-молла, Халухаев Берса бийхар оаха. Берригача мехка цIи хеза къонахий бар уж. ХIара юрта митингашка нах а гулбеш, моастагIчоа духьала лира тIом бара тIахьехаш царна юкъе агитационни болх бора Къази-моллас. Масала, эзар саг вIашагIкхийттар Назрановски районера тIем тIа ваха. Царца Гантемиров Къази-моллеи Шадиев Товси - моллеи а бар. Фронте дIаяхар из отряд.

Цхьа ха яьлча, «За отвагу» яха медаль а йолаш, цIавера Къази-молла. Къонахчалах а майралах а дизза хиннад дерригa а цун вахар.

Ч. МАНОЛИС.

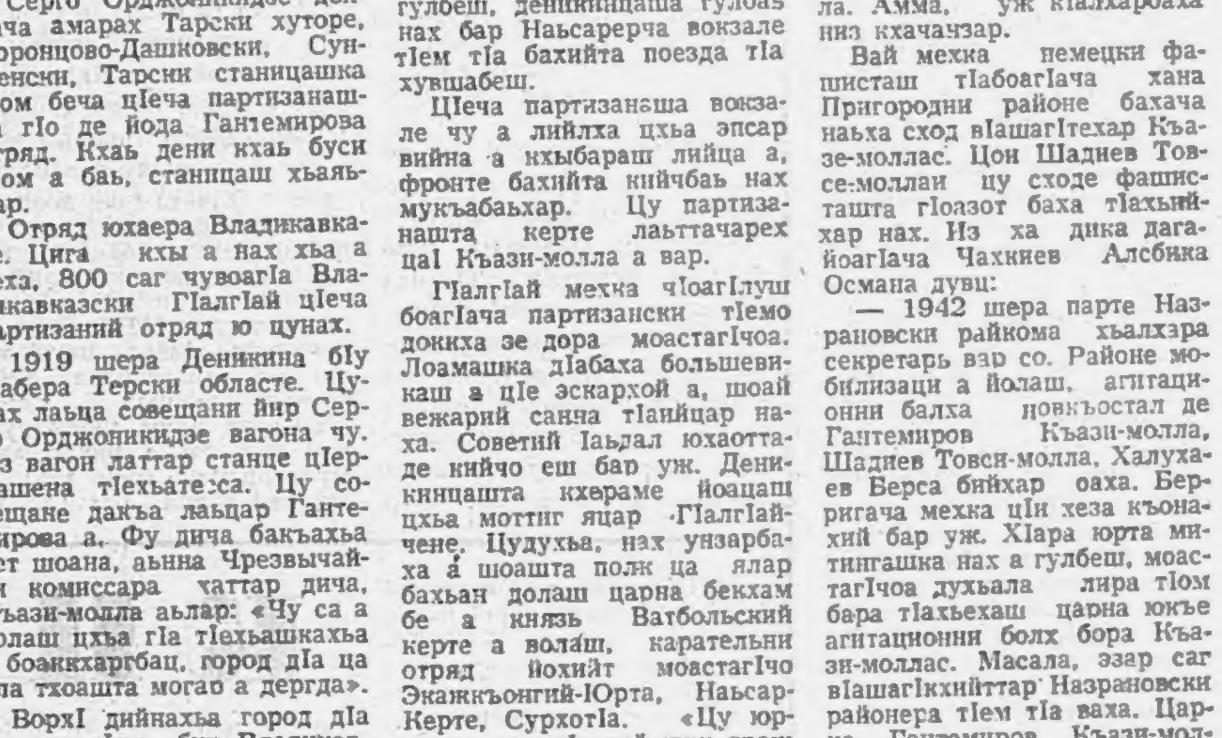

АМУРСКИ ОБЛАСТЬ. Советски Благовещенскаи китайски Хэйхэ яхачеи лоалахарча городашта юкъе хьинаре шерлуш латт махбареи культурнии бувзамаш.

600 — 800 метр мара (Амура шорал) яц цу шин пограничнии городашта юкъе.

ХIанз царна юкъе бувзам лоаттабеш ба хи тIарча шан никъ.

Цу трассе гIолла дIан-хьаи лелаш я вIаший махбара мовхьаш кхухьа автомобилей колоннаш. ДIадаха шу чакхдоалаш туристически группаш дIа-са хувцарах кулгаш яздаь соглашени кхоачашъе йолаяьй.

Дика болх беш я советски хиш йистера мехка эггара къонагIча таможне йоккха йоаца коллектив. Советско-китайски доазон тIа цIенеи дикеи дог-уйла долаш этта хьал — шин халкъа традиционни доттагIал дохадеш хинна ханаш дIаяха хиларах тешал да.

СУРТА ТIА: Амурски Облпотребсоюза торгови базе продукце дикалга хьожаш вола китайски эксперт Ши Чи Чиюань, товаровед Л. Ф. Филлимонован Тан Июн-Мяна Китаера Благовещенске беначa Iажий дикалга хьожаш ба.

С. МАЙСТЕРМАНА сурт.

ТАСС фотохроника.

КЪАХЬЕГАМА КОЛЛЕКТИВА СОВЕТ БОЛХ БЕШ Я

1987 шера июле «Красный молот» заводе хиннача конференце хержар къахьегама коллектива совет. Цунна юкъевахар 21 саг, царех 9 мугIарера болхло а волаш. Совета председателалла хержар Колпаков Николай Иванович.

Совета хьалхарча заседане вIашагIтехар балха керттерча лостамий комиссеш: планированеи экономически дегIаахареи, боахама балхен производство вIаштIехьъяккхареи, социальни дегIаахара, кадрай дешай, гонахьара Iалам лорадареи производства культуреи, къахьегама коллектива собраней решенеш кхоачашъяра тIахьожам лоаттабара.

Совета членаша эггара хьалхара шоай болх дIаболабир завода структурни подразделенешка коллективай советаш яхкарца. Хьахилар совета 209 юххьанцара организаци.

Завода коллектива вахаре цхьаккха дош а дац совета гунахьа доацаш. ДIадахача шера, масала, по дийцар заводе втулкай заготовкаш кийчъяра, кулгалхой харжара положени чIоагIъяра, дукха кхыдола а дешащ. Ийцар 1989 шера производства плана проект.

Завода директоралла кандидат волаш пхи саг вар. Царех директор хоржаш дакъа лоацаш хиннарех кхаь даькъах ши дакъа бараша директоралла Т. М. Мусалимов хержар. Иштта хержар директора хьалхара заместитель, ЖКО начальник А. П. Швец, АХО начальник Т. Ф. Рогожина.

Кадрови дешаш заседанешка совето парткомацеи профкомацеи цхьана дувц. Царца а кхыча общественни организацешца а цхьана дIайихьар завода кулгалхой харжара кампани — директоргара денз бригадирага кхаччалца берригаш а хержар.

Совето шоашца гIулакх доагIача партнерашца — кхыча организацей. къахьегама коллективай советашца цхьана заседанеш ю. Иштта заседанеш яьй Юкъерча - Кавказски округа управлене, СССР Министрий Совета балхаш кхерамзле дара надзореи горни надзореи Паччахьалкхен комитета къахьегама коллективай советашца, кхычарца цхьана. Цига хаьдда белгалдоах де дезараш. Масала, белгалдаьккхар завода котлонадзора, подъемни механизмай, газови боахама объекташка кхерамзле болх байтара кхоачамболлаш ведомственни тIахьожам ца лоаттабеш хилар.

«Чечингснабсбыта» главка администрацеи къахьегама коллектива советеи викалашца цхьана дийцар 1988 шера завод материально-технически ресурсашца Iалашъяра дешаш.

Завода совето ший предприяте структурни подразделеней советашта рекомендацеш кийчйир. Боккха лоархIам бола дешаш массаза а парткомаца, профкомаца, комсомольски комитетаца цхьана яьча заседанешка дувц, цехийи отделийи викалаш тIа а болаш.

Завода совет хьеж цехийи отделийи советий балхага, уж дика болх беш я.

Коллективашта йоккхий бокъонаш еннай хIанз паччахьалкхен предприятех дола Закон арадаьнначул тIехьагIа. Ма могга дукхагIа цох пайда эца лерхIаш из Закон къаьстта дика Iомадир кхоалагIча оборни цехе. ЧIоагIа йийцар кулгалдара нах харжара йола кандидатураш. Из дир дисциплина йола, къахьегам беза, наха лоархIаш а тешаш а бараш харжар духьа. Иштта дика тохкаш кандидатураш йийцачул тIехьагIа хержар слесараш-сборщикаш Ю. А. Чевола, Ю. А. Макаева, бригадираш Л. К. Аванесов, В. М. Осипов, крановщица Л. П. Щенева, секретарь Симкина, председатель В. А. Пономарев.

Совето теркаме лоаттаду болхлоша салаIара, хьалхалаттараштa совгIаташ, машинаш ялара, иштта кхыдола дешаш.

Лоацца аьлча сага йоакхо яра тIагIолла дувц дерригa дешаш совета заседане.

Укх шера январь бетта заводе болх бе йолаеннай болхлошта социальни гIулакхаш дареи кооперативашца вIаши гIулакхаш леладареи отдел.

«Дантист» яхача цергий протезаш еча кооперативаца договор е решени яьй. Кооперативана 100 эзар сома маьха медицински оборудовани эца шийна декхар тIайийцад заводо. Кооперативо цу маьха цергий протезаш ергья завода болхлошта. Из бахьан долаш цергий протезаш езараштa профсоюза чотагIа гIулакх дергда.

Бахача наха лаьрхIа гIулакхаш деча заводской отделага гIолла уж тайпа гIулакхаш завода болхлошта чухьнахьарча маьхагIа дергдолаш решени тIайийцай завода къахьегама комитето администрацеи профсоюзни комитетацеи цхьана. Масала, ритуальни изделеш кийчъергья. Де дезаш дукха керда гIулакхаш да совета.

Р. УТЕВА.

Школьни реформа—массане юкъара гIулакх

Новкъарле ераш дукха да

Ши бутт гаргга ха яьннай халкъа образоване болхлой Ерригсоюзни съезд хинна. Цу съезда уйла елга йIаьххача хана латтаргйола процесс я. Бакъда съезд хинначул тIехьагIа баьча балха хIанзе а хьалхара итогаш е йоагIа дIахо де дезачун новкъа валар духьа.

Съезда балхах лаьца да тайп-тайпара хетараш. Уж хетараш мара дац, практически гIулакхаш де дIадоладала деза. Школана хьалхашка эттад хаьдда дола дош: кердадар хьаделга е къаьнадар тоаделга, вешта аьлча образоване общественно - паччахьалкхен система йола школа, гуманнии демократически школа хьаелга е авторитарни педагогика йола школа ютилга. Царех малагIа харжа лаьрхIа ба школа кулгалхойи хьехархойи?

Тха штате воацача корреспондента М. Фролова дийхар Карабулакерча № 1 йолча юкъерча школа директоргара I. В. Маматовгара цох шийна хетар алар.

— Iалауддин, хьайна цу съездах хетар дувцал вайна.

— Школай хьехархойи кулгалхойи дукха хьийжар иштта йола съезд хиларга. цунгара цхьа дикадар даргхиларга дог а доахар. Бакъда из кхоачашхиланзар. Пхи эзар делегато кхаь дийнахьа хайра хIама дийзар. Школа овлангара хувцарах йола дискусси хиланзар. Массарел а дукхагIа тамаш яйташ дар съезде бераштa кхетам баларен дешар хьехареи дешаш эггара кIезигагIа дийца хилар.

Бакъда СССР халкъа образоване Паччахьалкхен комитета председатела Г. А. Ягодина доклад кIоарга маIан долаш, ма дарра а гуччахьа а дувцаш, принципиальни яр. Дукха дар цу тIа гIадвугаш. Дешара материал цхьан бесса Iомаяра принцип дIаяккхар, дешар кIоаргга Iомадара предметаш харжа паргIато ялар, цхьадолча предметий хьакъехьа аттестаци яь еце а, дешархой классера классе бахар, бера оамалах-лерарах йола отметка дIаяккхар, кхыдараш а. Вай республика делегаци шийи платформа, шийи наказ долаш яр. Цу платформа идея. кхыча регионий делегацей яр а санна, съезда резолюце тIа ялонзар.

— Ховш ма дий школа эргаяьккха тоаеча керттера маIан долаш хьехархо волга. Фу хет хIаьта шун школа хьехархошта перестройках?

— Тха хьехархой шоашка аьннар дика кхоачашдеш нах ба. Бакъда царех дукхабарий творчества яц. Царна лов школе хувцамаш хулга, бакъда де дезар фуд хац. Царна квалифицированни новкъостал эш. Из новкъостал тхоашта района методически кабинетагареи хьехархой говзал лакхъеча республикански институтагареи кхачарга хьеж тхо. Педагогически Iилмай Академегара, методически (предметни) журналашкара новкъостал дарга хьеж тхо. цар тIа гIолла дувцаш йIаьха статьяш а ца етташ, хьехархошта хаьдда йола консультацеш, справочни материал яларга хьеж, дикагIйолча методиках, новаторий опытах дувцарга хьеж хьехархой шоаш Iомабалара мел эшар даларга хьеж.

— Керда декхараш ше цхьаь кхоачашде хьехархочоа геттара хала да. Хьехархой шо-шоаш къаьста ба. Предметникаш болча хьехархой районни семинараш кIезига хул. Хилча а. цига нах кIезига вIашагIкхет. Шоай болх профессиональни бувцаш наггахьа мара хазац хьехархошта. Карабулакерча юкъерча шин школа хьехархошта хьаюлургьяцар-теш цхьана йола методически объединени е творчески педагогика клуб? ХIанз хIара хьехархочунга дIакхетадайтад из шийи лоIаме, кердадар кхолла мукъа волга, нагахьа санна цунна моге. Ца моге кхычунгара дикадар хьаэца.

— Из дика идея я. Из оаха тхоай коллективе ювдаргья. Цо шоай говзал хьехархоша шоаш лакхъяра никъ хьабелларгба. Ма дарра аьлча, юххера а, дерригa хьехархочох, цун балха говзалах, творчествах, цун интеллектуальни, духовни, нравственни дегIаахара боарамах тийша да. ХIаравар шийгара доагIар дизза кхоачашдеш хила веза. ХIаьта хьехархочун професси даим дегIаахa езаш я. Из массе хана ше мел вах Iомавала веза саг ва. Интеллигентни хьехархо — из къаман жовхьар да.

— Iа аьлар хьехархочун творчествах. Сенца хьагучайоал из?

— Хьехархочун творчество гучайоал тайп-тайпарча гIулакхашка: дешар хьехача тайп-тайпара методаш, приемаш, средстваш юкъейоалаярца, программаш Iомаеча ха къоастаещ опорни сигналах пайда эцарца, дийшар шаьрдара эша ха йита харца, кхыдаращца. Творчески хьехархочо программа толаме кхоачашъярал совгIа, кхетаме эшаю хьатIаувтта халонаш, ерригa материал Iомаелга вIаштIехьдоаккх. Творчески хьехархочо кхыметтел учебник геттара дика хилча а шийи заданеш лу, дешархоша шоаш болх бара дешаш кийчду дешархой таронашка хьежжа, пайда эц институташка деша болхарий пособеех, хрестоматех, справочникех, периодикас луш йолча йIаьхиййча материалах, кхычарех. Иштта болх беш ба тха хьехархой Л. Андросова, З. Булгакова, Н. Дронова, Л. Жаглина, М. Мальсагова, Э. Султыгова, Н. Халина, Л. Хабриева.

Укх шера 30 январе тха школе толаме дIайихьар математика хьакъехьарча методически объединеней кулгалхой республикански семинар. Хьехархой говзал лакхъяра института методиста Э. С. Остоянца кулгал а деш РСФСР школа заслуженнии хьехархочун Э. Я. Султыговай балха опыт Iомайир.

— Хьехархой съездага КПСС ЦК-ас даьча кхайкарал тIа хьехархочун сий В. И. Ленина ма аллара лакхду. Фу оалалургдар хьога шоай школа хьехархой социальни статусах?

— Цу хьакъехьа цхьаккха дикадар оалалургдац сога. Тха 54 хьехархочох итт гаргга саг частни квартире вах е квартирни хьал тоаде дезаш ва. Геттара кIезига тел хьехархошта санатории путевкаш. Масала, дIадахача шера санаторешка дарба дайташ ши саг мара хиланзар. хIаьта дарба дайта дезараш дукха ба. Хьехархой книжкаш хьакхаьчача, подписной изданеш телац тхона. Цу дерригне а хайт хьехархой статус лоха хилар а из лакхъе езилга а.

— Школа реформа толам балар духхьал цхьан хьехархочох тийша ца Iеш, материальни базах тийша а да. Вай мехка цхьан дешархочунга кхоач 58 сом мах бола оборудовани, хIаьта ГДР — 119 сом, Швеце, — эзар доллар мах бола оборудовани кхоач. Оборудованеца мишта кийчъяь я шун школа?

— Во кийчъяь я. Тхо массаза а дехаш да. Мехкара иждивенчески атмосфера школе хьахулаш я. Паччахьалкхено дуккхача шерашка берашка, образоване га дIадодар кходора, Кхомбара экономикас общества керттерча ганза доагIар де Iомаеннача паччахьалкхенел дуккхача шерашка тIехьадитад вай.

Тха аьттув боалаш хилар базови предприяти. Химически реагентий заводо (директор И. В. Лысенко, партбюро секретарь С. А. Абрамян) дика новкъостал ду тхона. Бакъда дешар хьехара дешара-гойтара пособешцеи технически средствашцеи хIанз а кхоачамболлаш Iалашдаьдац тхо (цхьан дешархочунга 50 сом мара кхачац), царех а дуккхаяраш тиша я. во кийчъяь я спортивни зал, школьни библиотеке тоъац книжкаш, кхыметтел дешара программагIа доагIараш а.

Геттара низкъала да гIулакх помещеней даькъе. 520 моттиг йолча здане дешаш 1167 бер да. ХIаьта здане цхьа дакъа аварийни хьал тIа да. Кхаь сменагIа хьех оаха, урок 40 минота хул. Фу дувцаргда хIаьта бераштa кхетам баларахи дешар хьехарахи лаьца?

Образовани хила йоагIача хьал тIа яккха ха кхаьчай. ДегIадаьхкача мехкашка адамий хила доагIа теори оттадаьд къаман доходах 30 процент образованега кхоачаргдолаш. Образовани дегIайоалаярга ахча дIадахийтарах эггара пайдане гIулакх лерхI цига. Новкъа хет школа материально-технически базах дола дош съезде паччахьалкхен. партийни хьисапе ца оттадаь.

— Нов. Ягодина съезде яьча шийи доклада тIа аьлар, цхьадолча предметий хьакъехьа аттестаци ца яь дешархой а классера классе баха йиш я школай. Фу хет хьона цох?

— Из бакъахьа хет сона. Из нийсагIа а педагогически лерттIагIа а да знанеш йоацаше а тройкаш увттаечул. СССР-е бахача нахах 99,8 процент бараш грамотни нах ба. ХIаьта мелаб образованни болаш? Укхаза статистикана жоп долалургдац. Мехка хьалхийнаб къона нах. Царех дуккхабараш юкъера образовани йолаш ба, бакъда знанеш, навыкаш яц.

— ХIанз ира эттад мехка къамаш эрсийи ши мотт Iомабара дош. ГIалгIай мотт хьехий шун школе?

— Хьех. Ер дешара шу доладеннача хана денз хьалхарча кхаь классе хьеха болабаьб гIалгIай мотт. ЗIамигача бераштa гIалгIай мотт хьех педагогически училище йистеяьккхача А. Евлоевас. ХIаьта ерригача классашка наьна мотт хьехара квалифицированни кадраши учебникаши хила деза.

— Съезде дийцар дешархой унахцIено дика яц. бIарга са, дега - пхьаьний система, нервно-психически лоаттам телха ба, яхаш. Шун школе миштад из?

— Уж хIамаш тхо долча а да. Бакъда меладн миштадим хац сона. Медицински гIулакх хIанз а хила ма доаггIара дац тха школе. Школе хила веза лори психологи. Уж бац. Бераштa дарба дарал совгIа, дешархошта, хьехархошта, берий даьшта-ноаношта хьехараш а дергдар цар. Нагахьа санна уж штате а хургболаш тхо долча хьожабой а, болх бара царна къоастае помещенеш яц тха, хIана аьлча, ерригa моттигаш дешара занятеш яра дIалийца я.

Боахам лелабара керда формаш вай вахаре тIа-тIа дукхагIа юкъейоагIаш латт. Царна юкъе я боахама расчет, арендни бригадни подряд. Уж процессаш къоаргъярои дегIайоалаярои аьттув лургба дикача экономикага а кердаьккхаи нийсъяьи механизм йолча эффективностага а довла. Из гIулакх экономически дегIаахара темпаш сихъяра. даькъе перестройке лоархIамеча элементех цаI да. ДегIаахар сихдара керттерча чулоацамах КПСС XXVII съездо дийцад.

Духхьашха промышленностеи, юртбоахамеи, транспортеи, гIишлощ хьалъечеи шийтталагIча пятилетке деча балхий боарам лакхбара, къахьегама овсарле лакхъяра чотагIа Iалащде, аьнна Советски экономике декхар оттадаьд. Экономически дегIаахара темпаш сихъяра процессо гарггарча хана таро хулийтаргья общественни хьашташ тIехдика кхоачашде. Цо дIадехаргда кIоарга структурни хувцамаш дар, йолаш йола кулгалдара система эргаяьккха тоаяр, капитальни вложенеш сихха меттаоттаелга вIаштIехьдаккхар.

Тха Сунженски район доккхий промышленнии юртбоахамеи производстваш чуйоагIаш я. хIаьта цигга боахам лелабара керда формаш юкъейоалаеш ба. Эггара хьалхагIа дезала подрядагIа лаьца ала ловра сона. хIана аьлча, района дукхача боахамашка, къаьстта юртбоахамашка, цох беркат даларах. Масала, Ленина цIерагIча колхозе дезала звеньяша планал шозза дукхагIа томаташ кхедаьд. «Ассинский» яхача совхоза хохаш дика хьувкъабаьб, XIX партсъезда цIерагIча колхозе хьайбашта лаьрхIа йолча свеклай Х. Генаева звенос 1000 центнер гектара тIара гульяьй. Иштта да къахьегам керда вIаштIехьбаккхарах даьнна беркат, цунах бухсоццаш хьахулар. ХIанззехьа арендагIа дIаеннай 2 хьайбаш чу оттадаь площадкаш «Серноводский» яхача совхозеи «Путь к коммунизму» яхача колхозеи, детта доахан леладеш я кхы цхьаькха арендни коллектив.

ХIанз колхозашкеи, совхозашкеи, агропромышленни объединене предприятешкеи къахьегам кердача тайпара вIаштIехьбаьккха болх беш ва 7 эзарнел совгIа саг, кхыча тайпара аьлча, болх беча берригача нахах 80 процент, 2 эзар сагага 50 эзар гектар лаьтта дIаденнад.

Хьайбаш леладеш йолча 59 подразделенех 35 кердача тайпара къахьегаш я, цар гIулакх ду 7500 бежана, 22 эзар совгIа йолча хьакхарчашта, 38 эзар жена, 159 эзар коатIарча оалхазараштa. Тайп-тайпара подрядаш йоаржаяра дика гIоновкъостал ду XIX партсъезда, Ленина цIерагIча, XX партсъезда, «Победа» яхача колхозий партийни комитеташа.

Дукха гаьна яц Сунженски АТП таксопарк а арендни подряда тIа йоаккхаргйола ха, хIана аьлча, хIанзе а 70 процент водителаш иштта къахьегаш ба шоай планови декхараш кхоачашдар, бахача наха гIулакх дар духьа. Карабулакски рудай йоаца гIишлон материалаш еча заводе боккха волх бу из арендни подряда тIа яккхара. Экономически гIулакхий анализ, партнерий вIаший бола бувзам, юххьанцарча партийни организаце болх эргабаьккха тоабар, цун влияни къахьегама коллектива вахара массе оагIорахьара лакхъяр, морально-психологически климат хьахилийтар—цу дерригне а йиш хулийтаргья хIаранега шийи говзал гучаяккха, ше производства да хилара уйла чIоагIъе. Укх шера района берригa боахам йиззача боахама расчета тIа баккха, коллективнии арендни подрядаш йоаржае лерхI. Боахама дика доал дараи, къахьегам а алапи а вIаштIехьдаккхара керда дикагIа йола формаш юкъе йоалаяраи хьокхамаш тел райбыткомбинато, коачъяьча газа Къулбаседа Кавказа конторас, Карабулакски химически реагентий заводо. Цу завода коллективо боахама расчета хьалашка болх бу шу совгIа ха я. Цу тайпара районе цхьацца йолча моттигашка хьахиннай боахам лелабара дикагIа йолча методаш тIа предприятеш, организацеш яхара опыт. Из гIулакх иштта дика дIадоладенна дале а, цхьадола кхоачамбоацараши гIалаташи нийслу поставщикаи потребителаи юкъе вIаший латтача гIулакхашка. Масала, поставкай договор йохаеш машиннаькъо предприятена претензеш хьалхашка увттаеш.

Боахам кердача механизмага бода никъ шаьра бац, цу новкъа дукха дуьхьаленаш а къоастаде деза дешаш а нийслу. Цу тIа гIолла из гIулакх вIаштIехьдоаккхача цIаккха ца хиннача тайпара лакхлу юххьанцарча партийни организацей лоархIам. Цар хьахилийта еза хIара къахьегама коллективе гIулакхацара атмосфереи къахьегам вIаштIехьбаккхара прогрессивни формаш юкъе йоалаяра хиланза даргдоаца хьалаши. Цу тIехь болх дикагIа бу Ленина, XX партсъезда, Кирова цIерагIча колхоза, райпищекомбината юххьанцарча партийни организацеша. КIезига болх баь бац шоай коллективашка лоархIаш бола, дешаш кердача тайпара къоастадеш бола кулгалхой, специалисташ хьахоржаш, дIа-са нийсбеш.

Укхаза белгалдаккха доагIа къахьегама коллективай советаша а шоай болх хьинарегIа беш хилар. Шу совгIа ха я района агропромышленни комплекса доал дара структура кхы а эргаяьккха тоаяь болх беш йола. Цу «Сунжа» яхача агропромышленни объединенена юкъеяхай района ерригa колхозаши совхозаши, продукци чакхйоаха предприятеш. Цо йиш хилийтар юртбоахама продукци якхареи из чакхъяккхареи гIулакх пхьан бе хилийта.

Арендни подрядагIа эггара хьалхагIа звенош, коллективаш районе хьахилар XIX партсъезда цIерагIча колхозе. Цига администраце, партийни организаце кхетаме пайда ийцар боахама кердача механизмах таронех. Масала, пхе механизаторах латтача звенос леладир 1500 гектар хула лаьтта, тайп-тайпара культураш дIа а ювш, колхозе юкъера йоаккхачул шозза а кхы дукхагIа а продукци яьккхар. Орджоникидзе цIерагIча колхоза 7 сагах латтача подрядни звенос гектара тIара лоархIаш 110 центнер коартолаш яьхар, вешта аьлча, колхозе юкъера йоахачул шозза дукхагIа, хIаьта уж хьалхеярга дIадодар кхозза кIезигагIа хилар. «Победа» яхача колхоза арендагIа болх беча В. А. Ермоленкой бригадо 1988 шера иштта дукха хьувкъадир бацадаараш а кхыйола культураш а. Иштта дола масалаш доаладе йиш я Кирова цIерагIча, «Заветы Ильича» яхача, XX партсъезда цIерагIча колхозех, кхыча боахамех лаьца а.

Лоацца аьлча, юртбоахаме а промышленносте а къахьегам вIаштIехьбаккхара кердача формаша тIехь - тIехьагIа дукхагIа моттигаш дIалувц.

В. КАРДАИЛЬСКИЙ, КПСС Сунженски райкома секретарь.

АРЕНДАНА—ПАРТИЙНИ ТЕРКАМ

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

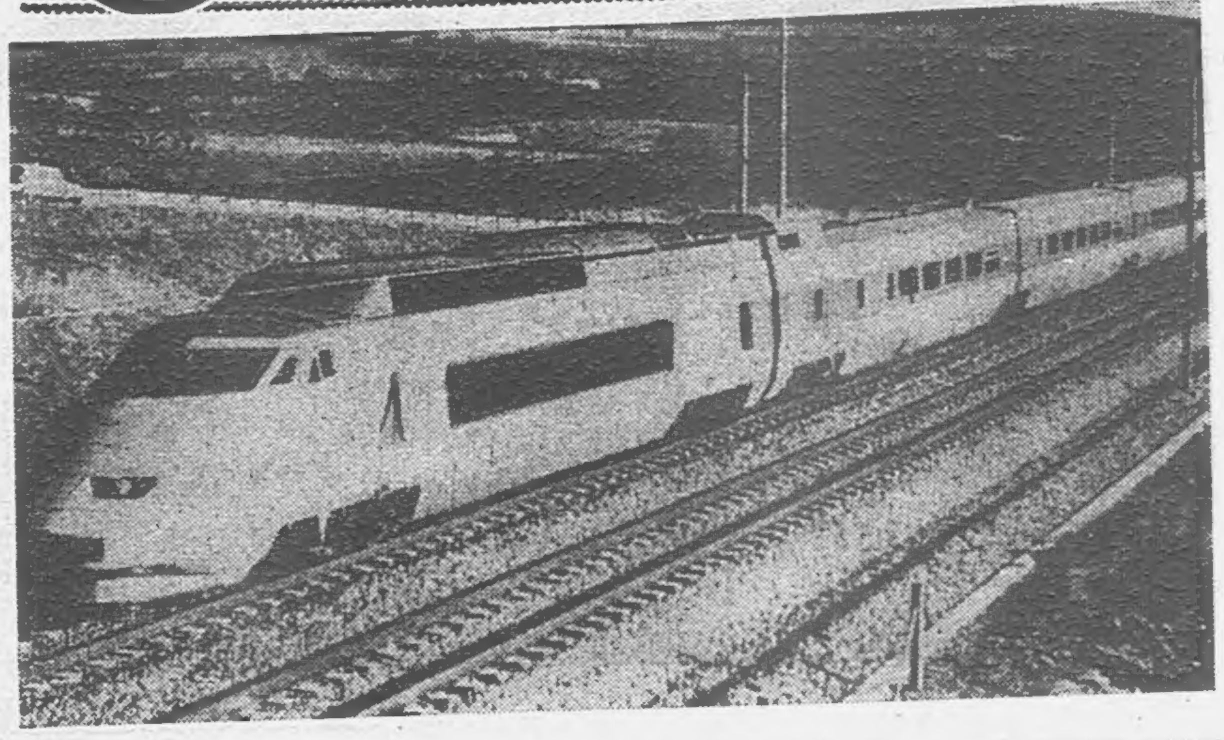

СИХА ЛЕЛА ЭКСПРЕССАШ

Сиха лела поездаш хьаяра тIехххьарча массехк шера Франце эггара хьалхара моттиг лелаеш йолча «Альстом» яхача йовзаш йолча фирма эггара хьалхара боккха толам баьккхаб цу даькъе мехка доазонел арахьа, Испанена цу тайпара йола 24 экспресс хьае заказ а эцаш. Дикка чоалхане йолча технологех пайда а эцаш составаш французашка хьайита лаьрхIар. Царна эша дукхагIйола вагонаши локомотиваши арахецаргья испански предприятешка, проект чакхъяккхара юкъеоза лаьрхIад ФРГ фирмаш а.

«БIаьшерен машиннаькъа контракт» — иштта аьнна яздаьча испански газеташта раьза ца хила хала да. Тамаш е езаш хIама дац «испански пирогах» доккхагIдола дакъа французашта кхачар а. «Альстом» европейски рынке лидер йола массехк шу да. Из ше мара, йоаца компани наькъашка лелара расчетни скорость трасса цхьайолча участкашка 270 км/сахьат йола сиха лела поездаш хьаеш бархI шера болх беш я. Уж хьокхамаш къаьстта чIоагIа белгала да, нагахьа санна цун керттера конкуренташ — «Сименс» а «Мицибиси» а алхха «шикъ дIаболабеш» мара ца хилар теркалдича, сиха лелача экспрессашта тохкамаш де мара йола ца ялар теркалдича.

Европе ше яьккхача позице тIа чIоагI а луш «Альстома» лаьрхIад цу даькъера шийи болх къаьнача континента доазонел арабаккха а. Французски кепайоазоно хоам баьб компани кастта лаьрхIа я шийи продукци США, Бразили, Тайвань, Къулбехьара Корея санна долча мехкашта езаллийта, яхаш.

Цхьаькха хIама а да теркам тIаозаш. ХIанзалца хьа е японцашта а, е французашта а, е малхбузехьарча немцашта а мегадац сиха лелаш йола экспрессаш е хьаянь болх беш долча, е тохкамаш деш долча царех цхьаккха а мехка шийи продукци кхыча мехка лоаттае. Бакъдар аьлча Великобританеи Бельгеи лелаю французски поездаш, алхха мехкашта юкъерча трассашка.

СУРТА ТIА: Мадридан Севильянеи юкъерча 490 километр йолча новкъа рейсагIа 1992 шера лелаш хургйола 250 — 270 километр сиха лела экспрессаш.

ТАСС фотохроника.

ИРАНСКИ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ ЮХАМЕТТАОТТАЕ ЙОЛАЯЬЙ

Мехкдаьтта — Ирана экономика лард я. Цун экспорто 98 процент гаргга валютни поступленеш лу мехка. Цхьабакъда тIеххьарча шерашка мехкдаьттаи газови промышленность, мехка ерригa экономика а санна чоалханеча хьала тIа эттай. Дикка доаккхача даькъе из дашха доагIа Иракаца тIом беш хиларца. Ховш ма дий эггара дукхагIа мехкдаьтта долла Персидски заливера Хузистан яха провинции заливера промыслаши эггара чIоагIагIа тIом лаьттача моттиге хиннилга. Доккхазе хиннад мехка йоккхагIъярех йолча Абадански мехкдаьтта чакхдоахача завода. Персидски заливерча ирански мехкдаьтта платформашта американски ВМС бомбаш чуйийттай. ТIом лаьттача шерашка Тегеране хиннараштa гуш дар миштa йоаг города йистера мехкдаьтта чакхдоаха заводаш. Практически лаьрхIача мехка ерригa йоккхагIйола мехкдаьтта объекташ бомбаш чуйийттa йохаяьй.

«Промышленность юхаметтаоттаяра дIайолаяьча кампане» тахан эггара хьалхара дарех декхар да мехкдаьттаи газеи промышленность юхаметтаоттаяр.

Дукха ха йоаццаш Ирана Исламски Республика мехкдаьтта министерства кепатеха араяьккхай 1989—1999 шерашка мехка мехкдаьтта промышленность дегIайоалаяра план. Из кхоаачшъяра моттигерча валюта йоккхий ассигнованеш дIаяхийта ца Iеш гаргтарча пхе шера 11 миллиард совгIа доллар а дIадахийта лерхI. Хаьдда аьлча фу де лерх ирански Iаьдалаша?

Керттера де лерхIар да мехкдаьтта дукхагIа доаккхилгеи чакхдоаккхилгеи чурча гIулакхаштеи экспортагIа дIадахийтеи.

Форда тIарча промыслашкара мехкдаьтта дукхагIа доаккхилга сихде лерхI, лаьттан тIарча промыслашка доаккхачул. Ирански къаман мехкдаьтта компане (ИННК) проектага хьежача 1989 шера денз 1993 шерага кхачалца мехкдаьтта чакхдоахача заводий мошность хIанз йолча 743 эзарнегара 1,3 миллион баррель денни бусси яккхарга кхоачаде лерхI. Цу гIулакха хьалъе лерхI 1991 шу хьатIакхачалехьа мехкдаьтта чакхдоаха заводаш Бендер-Аббасе (Персидски залива йистера порт) Аракеи (Центральни провинци), хIаьта иштта Абаданера комбинати кхы цхьайола предприятеши юхаметтаоттае а. Дикка чIоагIагIа шеръергья мехкдаьтта проводий сеть а. Ирански геологаша лерхI Каспийски форда а Персидски залива а акваторешка тохкамаш дара балхий комплекс чакхъяккхa.

Газови промышленностах аьлча, укхаза керттера декхар латт, мехка чухь газ дIайохкарах, хIана аьлча хIанз укх сахьате Iалаьмате дукха газ зехьа йоагаеш латт. БIаь городе газ лоаттаергйола система хьае лерхI. Иштта лоаттае лерхI газ Тегерана ерригача районашка а. Из чакхдаккхара 12 эзар километр турбаш яхка миллионал тIех болча кердача потребителашта доагор чудилла а дезаргда.

Тегеран.

ТКАЧ Алексей, АПН корреспондент.

Японски Iаьдало спец-службаша оттаянь хиннача Японе коммунистически парте Токиорча штаб-квартире дукха ха йоацца'и хиннар. Шоай оффисе отттаянь «жучокаш» гучаяьлча КПЯ членаш чIоаггIа Iаьдала протест яьчул тIехьагIа Iаьдало оттадаьр вIалла ца хинна хIама дар. ШоллагIча дийнахьа КПЯ штаб-квартире ера спецслужбай викалий группеи полицейски хьакимаши. Корташ Iочу а дахийта йист ца хулаш ерригa устройстваш дIа а яьха дIабахар уж. Шпионски техника араяьккхачул тIехьагIа, фуд хиннар, аьнна хьаттача Iаьдала викалаша йист хила тиганзар.

Iаьдало спец-службашкеи полицегеи гIолла лер йоахаш, сатийна болх байтац оппозиционни партешкеи цар лидерашкеи. Дика довзаш да соахка хинна массехк хIама электроника специалисташа — Японе коммунистически парте членаша — шоай оффисашкеи квартирашкеи оттаянь къайлагIа ладувгIаш йола устройстваш гучаяхар. КПЯ, общественноста шерра тIоанаш чIоагIа духьалдаьнна дале а из гIулакх е шоай вIалла гунахьа доацаш да ала, е шоай лераш сихха дIацIенъе гIерташ шоашта могар ду Iаьдала викалаша.

Прогрессивни деятелийи «строптиви» оппозицеи лер йоахаш дIахо йолга хьахьокхаш инцидент я видеокамераши къайлагIа ладувгIаш йола устройствашн спец-

СУРТА ТIА: Токиорча КПЯ штаб-квартирера контейнераш арайоахача хана.

Джапан пресс — ТАСС.

Каз. ССР. Шийла а лоа а долаш Іа хилар укх шера Мангышлаке. Из бахьан долаш гІургІажаш, боабашкаш, ишта кхыдола оалхазараш городской пляжаш тІа а форда йисте а сайцар. Царна халача хана городе бахача наха кхоаб уж.

В. О. ВИДИНА сурт. (ТАСС).

«ПРОСВЕЩЕНИЕ» ЯХА КЛУБ

Дешача хана ца ховш а ца кхетадеш а цхьадар дус берий. Из тІехьа а ца тетташ ший ханнахьа дІадаккха деза, хІана аьлча берий безам дІабоал дешарцара, тІаккха цунна кхыйола дика йоаца уйла чуйосс. Уж санна йола моттигаш вузашка а техникумашка а нийслу.

Иштта дешача ца ховш, ца кхетадеш дисар Іомадеш я хьехархой говзал лакхъеш йолча институте вІашагІъелла «Просвещение» яха клуб. Цига Іомаеча программана юкъе йоагІа керттера правилаш, мотт Іомабеча доагІа законаш, примераш, задачаш. Цул совгІа, лакхерча дешара заведене деша отта безам болчарна кийчо а ю цига. Кандидатски минимума экзамен лучарна, аспирантуре деша отташ экзамен лучарна новкъостал ду клуба хьехархоша.

Ши саг вІашагІкхийттача занятеш дІайолаю. ХІара групе ялхханел совгІа саг хилац, цо таро лу дикагІа программа Іомае. Цхьабараш шоашта къаьстта занятеш езаш а ма хулий, царна а я из бокъо.

Шин сахьата яьча занятех бола мах 4 сом да.

Школаша яйтача представленех таро йоацача дезалий бераш клуба совето мукъадоах мах бала ца безаш. ХІаранена ши-шийна оттабаьча вуза преподавателаша шин сахьата дІахьоча занятех 10 сом доаккх, цул совгІа цу группашка дешаш дукха бераш хул. ХІаьта цига деша халагІа а да.

«Просвещение» яхача клубе семинарашка опыт Іомаю, хІаранена бокъо лу шийна везаш вола репетитор харжа. Цунна дІахойт репетиторе цІи, тайпан цІи, балха вола моттиг. Деша веначо диспетчера шийна кхоачам ба аьнна хетача сахьатех боагІа мах а дІа а бале, шийна везаш вола репетитор оттаву. ТІехьагІа цу репетиторца дешархочун барт вІашагІа ца кхете, цунна бокъо лу из хувца а дІабенна мах юхабаккха а.

Шийна цхьаькха занятеш езача мах шолха бала беза.

«Просвещение» яхача клубе деша безам бараш укх адресах язде е дувла: Революце проспект, 16. (Институт усовершенствования учителей).

Телефонаш: 2-93-22, 2-80-49.

УНАХОЙ ЙОАКХО Ю

Партеи правительстваси массаза а керттерчарех цхьа декхар лаьрхІад наьха унахцІено лораяр. Из декхар кхоачашде гІерташ шоай низ а хьинар а тІадахийта къахьегаш ба г. Грозне № 4 йолча больница лораш.

Терапевтически отделене дарба дара 65 унахо тІаэца таро йолаш я из. Йоккхача сийрдача коридора чу хьо дІачуваьлча хоалу цигара Імерза коллектив. Керда венача унахочоа бизза теркам тІабохийт медицински йижараша а лораша а.

Са къамаьл хилар цамогаш а хинна укхаза нийсъеннача Чирикова Юлия Семеновнаца.

— Юлия Семеновна, дувцал сона, раьза йий хьо хьайна деча дарбана, лорашта? — аьлча, цо денна жоп укх тайпара дар:

— Со дега лазар долаш, чІоагІа хала хинна йоалаяьяр укхаза. Іалаьмате дика хьежар сога лораш. ХІанз дикагІа хиннай со, аз дег тІара баркал ях укх чурча болхлошта.

Иштта дега лазар долаш больнице нийсъеннача Головина Лариса Всеволодовнас, Абубакарова Забос, кхычар а дувц шоаш лорашта раьза хилар.

Шишша саг мара чувоача дика хьалаш долаш йолча палаташка бада тІема ветеранаш. Цар къаьста дика терко ю. Шоай унахцІено тоаеш тІема ветеранаш Л. М. Карнеева, И. В. Моргунев, Ф. М. Абазов, В. А. Янгой бар больнице. Лазар гучадоаккхаш новкъостала лаборатори, рентген кабинет, эндоскопи ю аппарат я больнице. Лазар къоастаде дезаш моттиг нийсъелча отделене кхыча отделенешкара лораш вІашагІа а кхийте консилиум ю.

Отделене болх беш я Ставропольски медицински институт яьккха Кириченко Ирина Павловна. Из унахошта чІоагІа дукха езаш лор я.

Ший балха опыт къонача лорашта йовзийт цо. Цо йоах: — унахочунца безаме хила деза къамаьл, хоза дош эггара дикагІа йола молха я. Лорий меттала аьлча «психотерапия» лоархІаме я дарба деча.

Заводской районе бахача нача дика йовзаш я Ирина Павловна. Цунна бера хана денз безаш хиннаб лорий болх.

Терапевтически отделене по болх бу 10 шу даьннад. Цу отделене болх беш тайптайпарча къамех бола нах ба. Барттайна дезал санна цхьоагІо йолаш я из коллектив. 1989 шера тІаийцача социалистически декхараш юкъе керттера декхар да, ма хулла эзделца, гІулакхаца унахой тІаэцар, царга дог цІена хьажар.

Хийцца ала йиш я из цар дика вІаштІехьа доал, аьнна. Из дош бакъдеш дар да, цу отделене цкъа хинна саг, пагахьа санна тІехьагІа юха цамогаш хилча, цига мара кхычахьа ца ваха гІерташ хилар. Лорий говзал лакха хиларал совгІа, молхашца, дуача хІаманца, кхы мел эшачунца унахошта Іалашо е гІерташ я коллектив.

Унахо вийрза дІаводаш цо аьнна баркал хІаранена доккха совгІат хеташ къахьегаш ба лораш.

Из деррига ишта дале а, кхоачамбоацараш а да балха тІа. ХІаьта уж кхоачамбоацараш болхлой бехке болаш дац.

Ирина Павловнас йоах, — молхаш ца тоъаш моттиг нийслу тхона. Цул совгІа, хІанз вайна ма харра, спид яхача лазарах чІоагІа лоравала везаш да гІулакх, цудухьа цкъара мара ца лелаю капельнипаши шприцаши хилча, лазар дІа-кха ца даларал совгІа медицински болхлошта а аттагІа хургдар балха тІа. ХІана аьлча уж маьхий кхехкадеш дукха ха йоаю.

Бакълув лор. Вай мехка шерра гІа боахаш перестройка я йодаш. Унахошта дарба деча лорашта аьттув хургболаш хила деза хувцамаш. Йоазув деш а йов лорий ха. Ирина Павловнас хьалха ма аллара унахоща бувзам лелабе ха мукъайоаккхаш хІама де деза дарбан учрежденешка.

Т. МАЛЬСАГОВА.

Тайп-тайпара хьехамаш

СОМИЙ БЕША УЧАСТОК ХЬАИЙЦАЧА...

Гаьнаш дІайогІара планировка ялехьа, уйла е еза дуккхача шерашка ягІаргйолаш уж гаьнаш дІайогІаш хилара. Уж участка тІа дІанийсъеча хана ца хов ш даьнна гІалат тоадеш тІехьагІа дукха ха а къахьегам а эшаргба. Из хургдоацаш, сих ца а луш, участок тахка, сомий гаьнаш дикагІа дІанийсъергйола моттигаш белгалъе еза.

Гаьнаш дІайогІа йолаялехьа ерригa участок шаьръе еза. Участка чукхийтта а айенна а йолча моттигех тийша хул тІоадал дукхагІеи кІезигагІеи хилар, лаьтта дикагІа хІама хьахулаш хилар, цун механически состав.

Участка тІа хьалдаьча цІалга къулбехьарча оагІорахьа цІенна гарга хургйолаш гаьнаш ца егІача бакъахьа я, хІана аьлча цига лоа кІезигагІа хул, из бахьан долаш гаьний овлаш талха тарлу. Укхаза парник йича дикагІа хургда, хаьсаш даьха хІамаш дІаеа мегаргья.

ДагадоагІаш хила деза сомий а комарий а культураш дикагІа дегІаяхкийтараи латийтараи зене хила тарлу фактораш. Царех я:

1. Ушал йола моттиг. ДІаегІа хІама во дегІайоагІа. Ца кхачаш юс, массехк шу даьлча дренаж е еза цига.

2. ТІоадал ца соцаеш лаьтта хилар. Из хул цамца даьнна хьалсайса долча лаьтта, хий соцаш доацача породагІа долча лаьтта. Цу тайпарча участкашка орошени е еза.

3. Лаьтта сов дукха мистденна хилар. Юкъерча боараме мистденна лаьтта дикагІа да нейтральнии мистеи долчул (бакъда кхазарашта дика дац). Акха гаьнаш дика индикатор я лаьтта мистa да е дац хара. Хвощ, мистаяргаш, клевер во дегІайоагІаш хиларо хьахьокх мистал дукха хилар. Цу тайпарча лаьтташта известковани е еза.

4. Мух хьекхаргболаш йийлла йола участкаш. Михо шелал Іаткъалга чІоагІду. Акха гаьнаш листта дІаегІача михах лораергья сома гаьнаш.

Наж, рябина, къоахк, хьандараш, бобови баьцаш тІайоалача участка тІа хьахул моллагІа а сомеи комарийи культураш. ЦІеношта юхехьа дІайогІа еза кІотаргаши лоха гаьнаши, цІеношта дІагаьн ме йоал лакхагІа йола гаьнаш йогІа еза. Кхыйола гаьнаш йогІаш готде мегаргдац мугІараш. ДикагІа да хьаьсаш тІара культураш мугІараште юкъе дІайийча, къаьстта тІоадал дукхагІа йолча моттигашка.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕПРОГРАММА

28 ФЕВРАЛЬ

ШИНАРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — «Рабыня Изаура». Художественни фильм. 8-гІеи, 9-гІеи сереш.
18.45, 23.10 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Всем чертям назло». яхеи, «Осторожные козлы» яхеи бонкхагІчарна дола мультфильмаш.
19.25 — Іаьдал— Советашта.
19.55— «Рабыня Изаура». Художественни фильм. 9-гІа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка: проблемаши решенеши. Потребителаш лорабара дола Закон. Потребителий бокъо лораярай продукце дикалаи долча СССР Закона проект дерригача халкъо ювцаш хилар.
23.25 — Уитни Хьюстона концерт (США).

II ПРОГРАММА

17.00 — «Кердадараш» (гІалгІай меттала).
17.05 — «Бесценный дар». Документальни фильм.
17.25 — «Болхама расчет юкъейоалаьчул тІехьагІа». (гІалгІай меттала).
18.05 — Мультфильм.
18.15 — «Нохч-ГІалгІайче».
18.30 — «Завод хьалъеш я».
18.50 — «Шоана хетар» (нохчий меттала). Прямой передача. Телефонаш: 2-26-68, 2-93-92, 2-01-65.
19.50 — Баскетбол. СССР чемпионат. МаІанах. ЦСКА — «Строитель». 2-гІа тайм.
20.40 — В. А. Моцарт. Дивертисмент ре мажор яха фильм-концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — ЦТ фондера. «Мы нижеподписавшиеся». Художественни фильм 1-ра сери.
22.50 — «Кердадараш».
23.00 — «Вай беш».

1 МАРТ

КХАЬРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — «Рабыня Изаура». Художественни фильм. 9-гІеи, 10-гІеи сереш.
10.45, 15.30, 16.55 — «Кердадараш».
10.55 — «О чем поют дети земли».
11.40 — Кинопрограмма.
15.45 — Музыкальни сокровищница. Ф. Шопена произведени.
16.25 — «А. Чеховх теша веза» яха документальни фильм.
17.00 — Берий сахьат.
18.00 — Болгарски фольклорни ансамбла концерт.
18.35 — «БІаьсти яь ди» яхача мультфильма премьера.
18.45, 22.50 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Къамашта юкъера гІулакх: исторически опыти проблемаши. 3-гІа передача.
19.45 — Поэзе минуташ.
19.50 — «Рабыня Изаура». Художественни фильм. 10-гІа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — Хоржамашта накъадолхаш.
21.50 — Актуальни объектив. «Пятачок» яхача документальни фильма премьера.
23.05 — «Несравненный Дягилев». Документальни фильма премьера (СССР-и Франции).

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Некрасов. Вахара оагІонаш». Научно - популярни фильм.
8.35, 9.35 — Информатикаи вычислительни техникаи лардаш. 10-гІа класс. Делопроизводствои ЭВМ-и.
9.05 — Немецки мотт. Іомабу 1-гІа шу.
10.05 — ПТУ дешархошта. Дезала вахара этикеи психологеи. Дезала нравственни лардаш.
10.35, 11.35 — Физика. 6-гІа класс.
11.05 — Немецки мотт. Іомабу 2-гІа шу.
12.05 — «Мы, нижеподписавшиеся». Художественни фильм. 1-гІа сери.
13.15, 23.05 — «Кердадараш».
13.20 — В. Тормиса. «Лебединый полет» яхача оперера сюита.
13.40 — «Пароль «Надежда». Документальни фильм.
17.00 — «Кердадараш» (гІалгІай меттала).
17.05 — Телефильм.
17.35 — «Тамашийна нхо бос».
17.45 — «Эрсий американций бІаргашца» яха документальни фильм.
18.15 — «Лоаман Іуйре» альманаха оагІонашка (гІалгІай меттала).
18.30 — Фильм-реклама.
18.35 — Агропром: нахи гІулакхаши.
19.05 — Телефильм.
19.15 — «Нохч-ГІалгІайче».
19.30 — «Нохчий мотт Іомабу вай». (Юхагойтар).
20.00 — «Бийса даькъала хила шун бераш!» «Борзи ворхІ бІийги».
20.15 — Наькъа тІара кхерамзле.
20.20 — Дж. Верде произведенех дола концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — Хоржамашта накъадолхаш.
21.50 — «Мы, нижеподписавшиеся». Художественни фильм. 2-гІа сери.

2 МАРТ

ЕРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — «Рабыня Изаура». Художественни фильм, 10-гІеи, 11-гІеи сереш.
10.40, 15.30, 17.00 — «Кердадараш».
10.50 — Берий сахьат.
11.50 — Путешественниккий клуб.
15.40 — «Зимние обряды» яхача фильма - концерта премьера (Таллинн).
16.10 — «Портрет современника». Документальни фильмаш: «На виду у всех», «Вода течет в гору».
17.05 — «...Ялхайтта шу даланзеи бонкхагІеи».
17.50 — Ж. Ибер. Флейташцара оркестра концерт.
18.10 — «Сальвадор: Машар бахьанце лоаттабу тІом».
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Джордано Бруно». Мультфильм.
19.15 — «Импульс: инициатива, предприимчивость, прибыль».
20.00 — «Рабыня Изаура». Художественни фильм. 11-гІа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Йовзаш йолча музыка кердадараш. Итальянски ашарий конкурс. «Сан-Ремо-89». Перерыве (22.45) — «Тахан дунен тІа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Моя жизнь — Россия». А. И. Куприна творчествах дола. Научно - популярни фильм.
8.35, 9.35 — Биологи. 10-гІа класс.
9.05 — Испански мотт Іомабу 1-гІа шу.
10.05 — ПТУ дешархошта. Общи биологи.
10.35, 11.35 — Л. Н. Толстой. «Война и мир». 9-гІа класс.
11.05 — Испански мотт Іомабу 2-гІа шу.
12.05 — «Мы, нижеподписавшиеся». Художественни фильм. 2-гІа сери.
13.15, 23.00 — «Кердадараш».
13.20 — «Вас приглашает «Ларам». Концерт. г. Грознера передача.
13.45 — «Солнечный снег Алатау». «Тропа» яха документальни фильмаш.
16.50 — «Кердадараш» (гІалгІай меттала).
16.55 — «На вечерних баринадах», «Кто ты» яха документальни фильмаш.
17.35 — Кино: хувцамаш ха.
18.15 — «Нохч-ГІалгІайче».
18.30 — «Пламенные строки». ГІалгІай поэта Х. Осмиева 80 шу дузаш (гІалгІай меттала).
19.00 — Баскетбол. Чемпионий Европейски кубок. МаІанах. ЦСКА — «Арис». (Греция). Перерыве (19.45) — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Звездный переход».
20.40 — Тха студе ва Д. Башкиров.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50—Иллюзион. «Необычайные приключения мистера Веста в стране большевиков». Художественни фильм (1924 ш.).
23.15 — Концерт. Югославера трансляци.

3 МАРТ

ПІАЬРАСКА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — «Рабыня Изаура». Художественни фильм. 11-гІеи, 12-гІеи сереш.
10.40, 15.30, 17.00 — «Кердадараш».
10.50 — А. Глазунов. № 8 йола симфони.
11.35 — Саг. Лаьтта. Вселенни.
15.45 — «Бродяги Севера». Художественни фильм.
17.05 — «Образ» ЙоккхагІйолча классашкара дешархошта дола литературни ловзар.
18.20 — «Мелодии Марокко».
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Философски беседаш. Общечеловеческие ценности и приоритеты.
19.45 — Поэзе минуташ. Д. Кугультинов.
19.50 — «Рабыня Изаура». Художественни фильм. 12-гІа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — Хоржамашта накъадолхаш.
21.50 — Яйга атлетика. Дунен чемпионат. Венгрера передача.
22.35 — «Это было… было…»
22.50 — «Взгляд».

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Революции поэти». Научно - популярни фильм. А. Блоках.
8.35, 9.35 — Географи. 8-гІа класс.
9.05 — Английски мотт Іомабу. 1-гІа шу..
10.05 — ПТУ дешархошта. Физика.
10.35, 11.35 — Вайна гонахьара машар. 1-ра класс. Вай ноаной.
10.55 — «Этиках дувцаргда вай». Хьалхара къаьмал. «Честь имею». Научно - популярни фильм.
11.05 — Английски мотт Іомабу 2-гІа шу.
11.55 — «Необычайные приключения мистера Веста в стране большевиков». Художественни фильм.
13.05, 23.10 — «Кердадараш».
13.10 — Ритмически гимнастика.
13.40 — «Бахаш ба хьунагІара фаьлг». Тюменера передача.
16.55 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
17.00 — «Платина» яха документальни фильм.
17.20 — «Осторожно, нитраты!»
17.45 — Киножурнал.
17.55 — Информационно-музыкальни программа.
18.25 — Спортивни программа. Перерыве — «Кердадараш», «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Заколдованный мальчик». 1-ра передача.
21.00 — «Ха».
21.40 — Хоржамашта накъадолхаш.
21.50 — ДоттагІий экран. «Грех Малтицы» (ТВ НРБ, 1985 ш.). Премьера.

4 МАРТ

ШОАТТА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — ЦІагІара академи.
9.05 — «Рабыня Изаура». Художественни фильм. 1-гра сери.
10.10 — «Очевидное — невероятное».
11.10 — Ерригсоюзни читательски конференци. «Литературни газета» редколлегецеи авторашцеи вІашагІкхетар.
12.25 — «Хьастилгаш».
12.55 — Социализма мехнашна.
13.25 — «Олимпийцай дув» яхача документальни фильма премьера.
14.35 — «Кердадараш».
14.45 — «Даха, Лаьтта». Экологехи нравственностехи.
15.45 — «Тхона машар беза». Кхыча мехкашкарча студентий художественни творчества заключительни концерт.
17.35 — «Бегашта а, цІенхаштта а». Сатирически передача.
18.05 — Дунен халкъашта юкъера программа. 1. «Улоф Пальме: штрихи к портрету. Расследование убийства». 2. Фермерская Америка: знакомая и незнакомая.
19.05 — Дезала экран. «Разные судьбы». Художественни фильм. (1956 ш.).
21.00 — «Ха».
21.40 — Яйга атлетика. Дунен чемпионат. Венгрера передача.
22.40 — Бонкхийчарна мультфильмаш: «Брак», «Контакты… конфликты…» (2-гІа выпуск). «Союзмультфильм», «Телевизор» (Польша), «Современный метод тренировки» (Венгри).
23.20 — «До и после полуночи».

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.20 — Юртара сахьат.
9.20 — Шун дехарех юхагойт. «Годы, поколения, песни». Музыкальни передача.
10.00 — Союзни республикай кинопублицистика. «Возвращение кооперации…».
10.20 — «Скакал казак через долину» яха субтитрашцара художественни фильм.
11.40 — «Шелест Аллай хар». Ленинградера передача.
12.35 — Берашта — фильм. «Тайна норабельных часов». (Духхьашха).
13.50 — Фильм-реклама.
13.55 — «Нийсархо» (нохчий меттала).
14.30 — ГІалгІай мотт Іомабара урокаш.
15.00 — Мультфильмаш: «Зимовье зверей», «Тигренок на подсолнухе», «Квака-задавака».
15.30 — «Не ждали, не гадали». Художественни фильма премьера.
16.50 — «Дамаскера Аммана га кхаччалца».
17.30 — Киножурнал.
17.40 — «Грозный — Нальчик», телемост.
19.20 — Ленинградски телевидене студе программа. «Медовые узоры». 5-гІа фильм.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Заколдованный мальчик». 2-гІа передача.
20.15 — Спидвей. Дунен чемпионат. Алма-Атара передача.
21.00 — «Ха».
21.40 — Мехка театраша хьагойт. О. Абеляна цІерагІча Кировокански государственни драматически театра фильма-спектакла премьера. «Ричард 2». Перерыве (22.50) — «Кердадараш».

5 МАРТ

КІИРАНДИ

I ПРОГРАММА

8.00, 00.40 — «Кердадараш».
8.15 — Ритмически гимнастика.
8.45 — Тираж «Спортлото».
9.00 — «С утра пораньше...» Берашта лаьрхІа передача.
10.00 — Аз гІулакх ду Советски Союза!
11.00 — Іуйрийнара почта.
11.30 — «Вокруг света». Альманах.
12.30 — Фаьлг болча хьоашалгІа. Художественни фильм. «Сагахи, чархахи, попахи бола фаьлг». Мультфильм. «Сармана къорг».
13.20 — «Дийнача сага письмо» яха документальни фильма премьера.
14.10 — Музыкальни киоск.
14.40 — НаІараш йийлла Дн.
15.40 — Киноафиша.
16.50 — «Следствие ведут Колобки» яха мультфильм. 1—3-гІеи сереш.
17.00 — Юртара сахьат.
18.00 — Дунен къамашта юкъера панорама.
18.45 — Футболах дола дувцараш.
19.15 — «Приключения маленьких друзей» яха мультфильма премьера. 1-реи, 2-гІеи фильм.
19.55 — «Рабыня Изаура». Художественни фильм. 13-гІа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Здравствуйте, доктор!»
21.55 — «Музыкальное подворье». Австрера передача.
23.40 — Яйга атлетика. Дунен чемпионат. Венгрера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е отта!
8.20 — «Грех Малтицы». Художественни фильм (НРБ, ТВ).
9.40 — Рыбакий ДК-ра халкъа хоровой капелла выступлени. Калиннинградера передача.
10.05 — Дагестански АССР Гостелерадио. Дагестана программа.
10.50 — Экране — 01 служба я.
11.05 — Къамашта юкъерча конкурса лауреата С. Стадлера концерт (скрипка).
12.15 — «Ретро». Бонкхача наха йола передача.
13.15 — «Москва — Вашингтон: футорологий вІашагІкхетар».
14.40 — «Хьай а аьннад, со камаьрша я». Оаш дехарах юхагойт.
14.50 — Спидвей. Дунен чемпионат. Алма-Атара передача.
1530 — Яицлушйоаца музыкальни сайренаш. Л. Бетховен. № 1 йола симфони до мажор. (МНР ТВ).
15.55 — Яйга атлетика. Дунен чемпионат. Венгрера передача.
16.20 — Эрих Кригера дІалокх. Таллиннера передача.
16.45 — ЦТ кагирхой редакце дех шо. 1-ра дакъа.
18.30 — Оаш дехарах юхагойт. Латвийски ССР № 52 йолча СПТУ директорца, СССР халкъа хьехархочунца Э. В. Кидеца Останкина концертни студе хинна вІашагІкхетар.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Заколдованный мальчик». 3-гІа передача.
20.15 — Теннис. СССР чемпионат. МаІанах.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Здравствуйте, доктор!»
21.55 — Союзни республикай студе фильмаш. «Дахчан йокхха топ». Художественни фильм. Молдова-фильм. Премьера.
23.10 — «Кердадараш».
23.20 — ЦТ. кагирхой редакце дех шо. 2-гІа дакъа.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!

УКВ оборудованена профилактика ярца дувзаденна хьалхарча программа передачаш 28 феврале 6 сахьати 30 миноти яьлча денз 10 сахьати 45 миноти яллалца хьокхаргья 18 сахьати 45 минот яьлчеи, шоллагІа программа 17 сахьат даьлчеи денз.

РАДИОПРОГРАММА

28 ФЕВРАЛЬ, ШИНАРА

7.45 — Мукъамаш. Передачай программа. Музыка.
7.50 — 8.00 — «Сельские зори». Хаоттам.
8.15 — Передачай программа. Музыка.
8.19 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — Халкъа мелодеш.
9.15 — Болхлочоа хетар (нохчий меттала).
9.30 — «Къона заманхо» (гІалгІай меттала).
9.50 — 10.00 — Дуне цхьан кІирагІа (нохчий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Ца малар — вахара хьисап (гІалгІай метталла).
16.16 — 17.00 — Халкъа мелодеш.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — Объявленеш.

1 МАРТ, КХАЬРА

7.45 — Мукъамаш. Передачай программа. Музыка.
7.50 — 8.00 — Депутаталла кандидатех дувц оаха. Л. Захаев (нохчий меттала).
8.15 — Передачай программа. Музыка.
8.19 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — Илли оал Р. Кагермановас.
11.15 — Халкъа тІахьожам лоаттабу (гІалгІай меттала).
11.30 — 12.00 — «Вай доттагІа Іалам» яха радиожурнал.
15.30—16.00 — Музыках дувцаргда вай.
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.10 — 17.00 — «Фольклорни жІовхьараш» яхача циклацара передача (гІалгІай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — Объявленеш.

2 МАРТ, ЕРА

7.45 — Мукъамаш. Передачай программа. Музыка.
7.50 — 8.00 — Юха а увзаш сихдалар. Хаоттам.
8.15 — Передачай программа. Музыка.
8.19 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — Илли оал гІалгІай драматически театра актераша.
11.15 — «Патриот».
11.30 — Соцкультбыта объекташта — хІара денна терко. (гІалгІай меттала).
11.45 — 12.00 — Керттера критери — дикал.
15.30 — Арендатораш кхашка арабаьннаб. Беседа (гІалгІай меттала).
15.45 — 16.00 — Музыка.
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — Керда обрядаш — вахаре (гІалгІай меттала).
17.31 — Нохч - ГІалгІай композиторий музыка.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Объявленеш.
18.40 — Депутаталла кандидатех дувц оаха. З. Сазонова.
18.55 — 19.00 — Музыка.

3 МАРТ, ПІАЬРАСКА

7.45 — Мукъамаш. Передачай программа. Музыка.
7.50 — 8.00 — «Сельские зори». Хаоттам.
8.15 — Передачай программа. Музыка.
8.19 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Бехктокхамзлен дефицит (нохчий меттала).
8.40 — 9.00 — Илли а оал пандар а лонх Р. Евлоевас.
11.15 — 12.00 — Ножай-Юртовски района художественни самодеятельноста далъалоацарий концерт.
15.30 — Поэзе миноташ (гІалгІай меттала).
15.45 — 16.00 — Музыка.
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «ДоттагІий оазаш».
17.31 — «ЦІе сийгаш» (гІалгІай меттала).
17.46 — ДоттагІлен концерт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Объявленеш.
18.40 — 19.00 — «Советаши вахари» яха радиожурнал.

4 МАРТ, ШОАТТА

7.35 — Мукъамаш. Передачай программа. Музыка.
7.40 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
7.50 — 8.00 — Объявленеш. Хаоттам.
8.15 — Передачай программа. Музыка.
8.19 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — Депутаталла кандидатех дувц оаха. С. Хаджиев (нохчий меттала).
10.40 — «Обществои закони» яха радиожурнал (гІалгІай меттала).
11.00 — 12.00 — «Камертон». Кагирхошта йола информационно-музыкальни программа.
12.30 — Сатирически микрофон (нохчий меттала).
12.50 — Бригадни подрядагІа болх бу (гІалгІай меттала).
13.05 — 13.15 — Музыка.
15.15 — Перестройка практика: проблемаш, предложенеш, решенеш.
16.00 — 17.00 — «Лехам» яха информационно - музыкальни программа (нохчий меттала).
18.20 — 19.00 — «Музыкальни почта». (гІалгІай меттала).

5 МАРТ, КІИРАНДИ

7.15 — Мукъамаш. Передачай программа. Музыка.
7.19 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа. Музыка.
7.35 — 7.40 — Объявленеш. Хаоттам.
8.15 — 9.00 — «Моаршал да шуга».
11.20 — 12.00 — «Моаршал да шуга» яха концерт дІаходахьар.
15.15 — 15.30 — Эффективни къахьегами дика вахари бахьан долаш (нохчий меттала).
16.00 — Литературни Нохч-ГІалгІайче.
16.30 — «Дешархо» (нохчий меттала).
16.45 — 17.00 — Вай мехкарча халкъий иллеши халхараши.
18.00 — 19.00 — «Иллеца доттагІал долаш бараштa» яха концерт.

Хаоттам

Тахан республике гІоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш. Іуйрийна цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара секунде 0—5 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара. температура республике 6—11, Грозне 7—9 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, йоачан а йолаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана —4 +1, дийнахьа +4 +9 градус йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-53-12, промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи. шоаттеи деношка

СФ05063. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 724.